

2 • 2011

Jan Saarela

Invandringens samhällsekonomiska konsekvenser

- med fokus på Svenskfinland

magma

Invandringens samhällsekonomiska konsekvenser – med fokus på Svenskfinland

Utgivare: Finlands svenska tankesmedja Magma
www.magma.fi

Magma-studie 2 • 2011

Tryck: Redfina Oy

Form och layout: Jaagon Ab
Omslagsbild: Istockphoto
Bild på Jan Saarela: egen bild

ISBN: 978-952-5864-19-9 (print)
ISBN: 978-952-5864-20-5 (online)

Magma-studier:
ISSN-L: 1798-4629
ISSN: 1798-4629 (print)
ISSN: 1798-4610 (online)

Innehållet fritt tillgängligt med vissa förbehåll:

Magma önskar få största möjliga spridning av de publikationer som ges ut. Därför kan våra rapporter fritt laddas ner via www.magma.fi. Det är tillåtet att kopiera, citera och återge avsnitt ur denna publikation förutsatt att källan anges samt att innehållet inte förändras eller förvrängs.

MAGMA-STUDIE 2 • 2011

Invandringens samhällesekonomiska konsekvenser

– med fokus på Svenskfinland

Jan Saarela

Jan Saarela

Jan Saarela är politices doktor och docent i befolkningsekonomi. Han disputerade år 2003 med en avhandling i nationalekonomi om arbetsmarknaden i Svenskfinland och arbetar nu som akademilektor i socialpolitik vid Åbo Akademi. Han har skrivit ett flertal vetenskapliga artiklar om den finlandssvenska befolkningens levnadsförhållanden, finländares internationella rörlighet, emigranternas och återvandrares arbetsmarknadsutfall, samt bestämningsfaktorer för hälsa och dödlighet.

Innehåll

Förord	9
1. Introduktion	13
2. Immigranterna på arbetsmarknaden	21
3. Vad förklarar immigranternas bristande framgång på arbetsmarknaden?	28
3.1. Sysselsättning och arbetslöshet	29
3.2. Inkomster	35
3.3. Inkomstöverföringar och skatter	39
4. Immigrationns effekter	43
4.1. Hur påverkas den infödda befolkningen?	43
4.2. Hur påverkas den offentliga ekonomin?	48
5. Immigration och utrikeshandel	54
6. Immigranternas möjligheter och invandringens samhällsekonomiska potential	62
6.1. Invandringspolitikens utformning	64
6.2. Företagande bland invandrare	66
6.3. Integrationspolitikens utformning	71
6.4. Exemplet Närpes	72
6.5. Slutord	74
Sammanfattning	76
Bakgrund och syfte	76
Resultat	77
Konklusioner	79
Maahanmuuton yhteiskuntataloudelliset seuraukset	82
Tausta ja tavoite	82
Tulokset	83
Päätelmät	87
Referenser	90

Förord

Finland är ett litet land med en begränsad invandring. Det låter som en självuppfyllande sanning eller profetia. Men enligt en färsk rapport från Finlands näringsliv förutsätter den framtida försörjningskvoten att 70 000 utlänningar i arbetsför ålder flyttar till Finland – varje år. Alternativet är att vi höjer pensionsåldern. Vill vi verkligen höja pensionsåldern?

Rent generellt kan man säga att vi i Finland ägnar mycket tid och energi åt att tänka på utlänningar och deras eventuella intresse för vårt land. I samhällsdebatten talas det om integrationsproblem och om stadsdelssegregation och om demografiska problemställningar och om något slags hävdvunna nationalitetsaspekter. Mörkret välver sig över landet. Dessa frågeställningar är viktiga, men de belyser trots allt bara en sida av saken och de är dessutom mycket problemfokuserade. Vi saknar en offentlig diskussion och en politisk diskurs som också fokuserar på invandringens positiva dimensioner och konsekvenser.

Tankesmedjan Magma presenterar nu en undersökning rörande invandringens samhällsekonomiska effekter. Undersökningen har utförts av docent Jan Saarela vid Åbo Akademi.

Den gamla globala sanningen gällande invandring och ekonomiska trender säger ungefär följande: Ett ökat inflöde av lågutbildad arbetskraft bidrar till ökad arbetslöshet och till att pressa ner lönerna för landets egna låginkomsttagare. Invandringen blir därmed ett negativt fenomen som drabbar samhällets svagaste. Men det finns också andra och motstridiga rapporter som säger att ökad invandring bidrar till att hålla inflationen nere och att den bidrar till höjda pensionsindex och till ett ökat värde på fastigheter. Frågan är förstas bara vilka frågor man ställer och hur man väljer att se på sitt material. En tysk studie som har utförts vid universitetet

i Mannheim visar att invandrare med egna företag tenderar att utföra längre arbetsdagar än ursprungsbefolkningen och att exempelvis invandrarnas företagsaktivitet är en nyckel till förbättrad integration. En annan tysk undersökning, utförd vid Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung (ZEW), visar att de skatter som utländska arbetstagare betalar i det nya landet tenderar att uppväga de kostnader som uppstår p.g.a. dålig eller misslyckad integration.

I november 2009 presenterade nationalekonomen Andreas Hatzigeorgiou i den svenska tidskriften *Ekonomisk debatt* en undersökning rörande invandringens ekonomiska effekter. Hatzigeorgious studie visar att invandringen bidrar till en ökad import och export mellan Sverige och utriket (invandrarnas ursprungsländer). Hatzigeorgiou undersökte Sveriges handel med 180 länder mellan åren 2002–2007, en period då antalet invandrare i Sverige ökade med drygt 200 000 personer och den sammanlagda utrikeshandeln ökade med 50 %. Resultatet visar att en tioprocentig ökning av antalet invandrare från ett specifikt land ökar Sveriges export till landet med 6 %. Samtidigt ökar importen till Sverige från samma land med 9 %.

En färsk studie från USA som huvudsakligen har utförts vid University of California, Davis (“Immigration, Offshoring and American Jobs”) tangerar delvis de resultat som Hatzigeorgiou framför i sin rapport:

a) Invandrare bygger ekonomin därför att de ofta tar lågbetalda jobb som exempelvis taxiförare. Man talar på engelska om *complementary workers* och menar därmed arbetare som ökar värdet på det arbete som utförs av andra.

b) Immigranter skapar nya nätverk i de gamla länderna, nätverk som har betydelse för ekonomin också i det nya landet.

c) Rädslan för ökad arbetslöshet som en följd av ökad invandring saknar oftast grund. Arbetslöshet har mera att göra med makroekonomiska rörelser än med immigration eller med så kallad

offshoring av arbetsplatser och jobb. Den tekniska utvecklingen bidrar till en större arbetslöshet än invandringen, men samtidigt bidrar ny teknologi också till att stärka nationella ekonomier och därmed till att skapa fler jobb än de som försvinner.

d) Invandrare konsumerar livsmedel och andra vardagliga produkter i det nya hemlandet med den automatiska följderna att gamla jobb vidmakthålls eller nya jobb skapas.

Forskningen kring olika perspektiv på invandringen är stor och den befinner sig i kraftig tillväxt. Denna iakttagelse gäller också för Finlands del. Forskningen kompliceras dock av nationella och regionala eller rentav lokala perspektiv och frågeställningar. Finland kan i ett sammanhang som detta jämföras varken med Sverige eller med USA eller med Tyskland, men vissa nationsövergripande mekanismer är ändå tydliga i Jan Saarelas undersökning. Saarela visar att man också för Finlands del kan iakttä ett inte obetydligt import- och exportrelaterat uppsving baserat på invandringens storlek, och han visar dessutom att den infödda befolkningen inte behöver oroa sig över negativa effekter på arbetsmarknaden som en följd av ökad invandring.

Jan Saarelas nyansrika undersökning öppnar många nya perspektiv på invandringen, och den visar inte minst att 60 procent av landets alla invandrare (med annat modersmål än finska eller svenska) är bosatta på områden där merparten av alla svenskspråkiga finländare har sina hem. Invandrarna i Finland är generellt sett unga och därmed automatiskt framtidsinriktade. Men problemen är lika uppenbara. Arbetslösheten bland invandrare är betydligt högre än bland infödda, och utlandsfödda kvinnor befinner sig generellt sett i ett svart hål av arbetslöshet och därmed utanförskap. Det finns mycket som kan och bör göras för att förbättra invandrarnas integration i det finländska samhället.

Samtidigt lever också det svenskspråkiga Finland mitt inne i en betydande demografisk snedvridenhet. Den största kontingenten

svenskspråkiga finländare återfinns i åldrarna 55–60, den minsta i åldrarna 0–5. Detta är problematiska siffror som förstärks av den demografiska utvecklingen på det nationella planet; år 2030 kommer Finland att ha ungefär 300 000 fler pensionärer, sjukskrivna och arbetsoförmögna än vi har idag. Prognoserna varierar från undersökning till undersökning, men de är alltid stora, ofta dramatiska. På årsbasis betyder siffrorna ett framtida underskott på minst 2000 arbetstagare i exempelvis alla tre landskapen i Österbotten. Vem skall då sköta våra gamla eller tänka nya identitetstankar eller plocka våra tomater om femtio år? Vill vi verkligen höja pensionsåldern med flera år?

Jan Saarelas undersökning visar att invandringstematiken kräver flexibilitet på många plan och inte minst visar den att invandringen kräver långa tidsperspektiv.

Den amerikanske ekonomen Richard Florida talar i sin redan klassiska bok *The Rise of the Creative Class* om de tre "t:n" som är avgörande för ekonomisk framgång, alldeles oberoende av geografisk belägenhet. Det handlar om talang, teknologi och tolerans. Vi har, tror jag, den nödvändiga talangen och den nödvändiga teknologin – men frågan är om vi har en tillräcklig tolerans för att bygga ett framtida Finland.

Nils Erik Forsgård
Chef, Tankesmedjan Magma

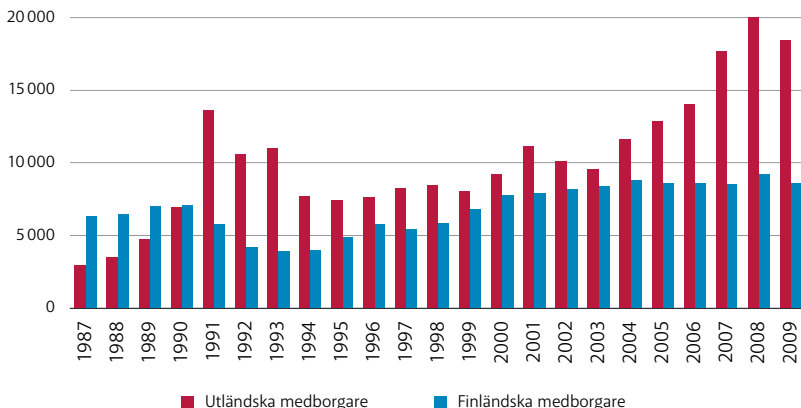
1. Introduktion

Månaderna före riksdagsvalet 2011 präglades av en livlig debatt om invandringen. Massmedia, politiker och allmänhet gav utlopp för såväl nyanserade som onyanserade åsikter om hur stor immigrationen bör vara, vem som skall ha företräde, hur invandringspolitiken ska se ut, och vad man bör göra för att förbättra invandras integration i det finländska samhället. Denna flora av ställningstaganden och attityder är inte unik för Finland. Immigrationsfrågor är politiskt kontroversiella i många länder.

Det speciella med vårt land är dess korta historia som mottagarland för immigranter. Under de senaste två decennierna har Finland förvandlats från en nation till vilken immigrationen mestadels har utgjorts av återvändande emigranter, till ett land som i allt högre grad tar emot utländska medborgare. Detta återges i figur 1, som anger den årliga invandringen till Finland under perioden 1987–2009 för immigranter med utländskt respektive finländskt medborgarskap. I slutet av 1980-talet dominerades invandringen av återvändande finländska emigranter, varav de flesta hade varit bosatta i Sverige. Därefter har immigrationsflödet dominerats av utländska medborgare. I samband med Sovjetunionens sönderfall och det socialistiska systemets kollaps ökade antalet immigranter från i första hand Ryssland, Estland och före detta Jugoslavien. Samtidigt förekom också en i finländska mått betydande immigration av somaliska flyktingar. Toppen i inflödet kan ses år 1991, varefter antalet immigranter avtog något och höll sig kring dryga 7000 per år under resten av 1990-talet. Under 2000-talet började invandringen öka avsevärt, för att år 2008 överstiga 20 000 personer med utländskt medborgarskap. En stor del av inflödet utgjordes av immigranter från de forna östblocksländerna, men många var också arbetskraftsinvandrare från OECD-länder. År 2009 kom

var tredje immigrant från västra Europa, drygt var fjärde från östra Europa, var femte från Asien, och under tio procent från Afrika.

Figur 1. Invandringen till Finland 1987–2009

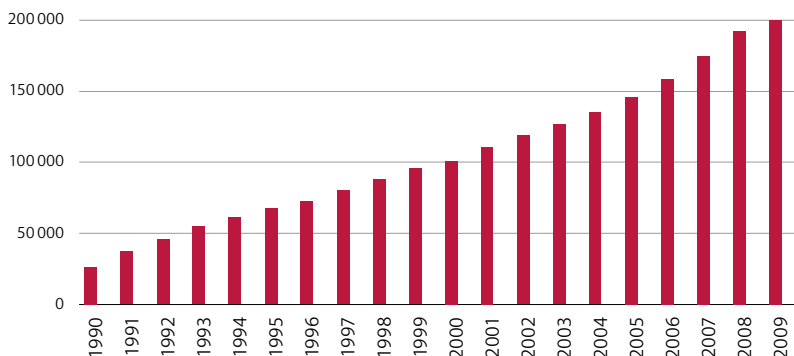

Källa: Statistikcentralen (2010a)

Utvecklingen har sålunda varit snabb, vilket sannolikt är en orsak till den något senkomna men livliga debatten om invandring. Förändringen av immigrantstocken, i termer av antalet i Finland bosatta personer med annat modersmål än finska eller svenska, belyses av figur 2. År 1990 utgjorde dessa drygt 26 000 personer, vilket motsvarar en halv procent av totalbefolkningen. Knappt 20 år senare utgjorde de närmare 210 000 personer, eller nästan fyra procent av hela landets befolkning. Jämfört med många andra länder är dessa tal små, men ger ändå en fingervisning om en förändrad befolkningssammansättning, i synnerhet om utvecklingen fortskrider. Personer med annat modersmål än finska eller svenska utgör till allra största delen sådana som man i gängse mening brukar betrakta som immigranter (undantaget vissa mindre grupper såsom samer). Modersmål kan därför med fördel ersätta indikatorer som

medborgarskap eller födelseland då man vill spegla immigrantstocken vid en given tidpunkt. Eftersom många invandrare efter en tid erhåller finländskt medborgarskap skulle immigrantstocken underskattas ifall utländskt medborgarskap används. Födelseland, å andra sidan, resulterar i en överskattning av immigrantstocken, på grund av att många personer födda utomlands av finländska föräldrar inte skall betraktas som invandrare i ordets egentliga bemärkelse.

Figur 2. Antalet i Finland bosatta personer med annat modersmål än finska eller svenska 1990–2009

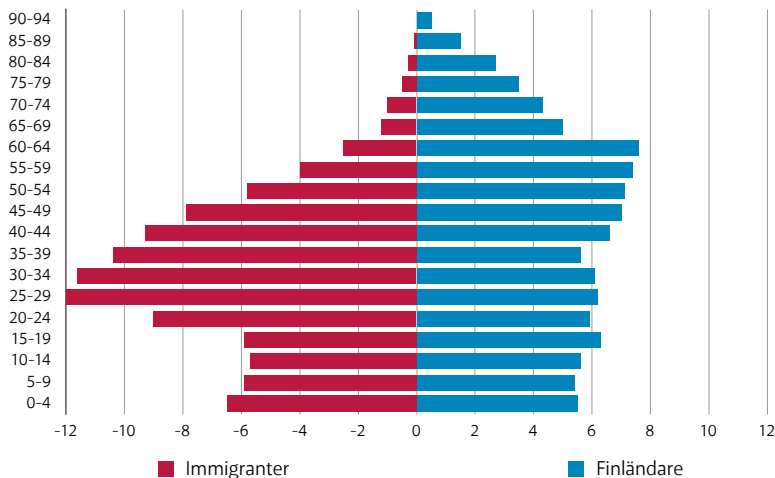

Källa: Statistiskcentralen (2010b)

I slutet av förra decenniet hade en fjärdedel av invandrarna en finländsk make eller maka vid tidpunkten för immigration. Knappt en sjättedel av dem som bodde här hade kommit hit som flyktingar eller på grund av annan politisk asyl. Ungefär lika många var ingermanfinländare, som sedan år 1990 har haft möjlighet att flytta till Finland. De resterande cirka 80 000 personerna fanns i Finland till följd av arbetsrelaterade orsaker, studier, eller andra skäl (Sarvimäki, 2010a).

Immigrantbefolkningen har en helt annan åldersstruktur än den finländska befolkningen (figur 3). Åldersmässigt består invandrarerna mestadels av unga vuxna och barn, medan de stora efterkrigstida årskullarna dominerar bilden för finländarnas del. Finländarnas livslängd har ökat med ungefär ett år för varje årtionde sedan kriget. Den förbättrade folkhälsan i kombination med de stora årskullarnas inträde i pensionsåldern gör att andelen äldre blir allt större, vilket har konsekvenser för finansieringen av pensioner, välfärdstjänster och annan offentlig service. I synnerhet innan finanskrisen argumenterades det flitigt för att en arbetslivsinriktad invandringspolitik borde svara på den brist på arbetskraft som orsakas av den finländska befolkningens förändrade åldersstruktur (Niemelä och Salminen, 2006). Den arbetsmarknadsrelaterade invandringen har de facto också ökat avsevärt i betydelse sedan början av 1990-talet, då invandringen närmast berodde på humanitära skäl.

Figur 3. Immigrantbefolkningens och den finländska befolkningens åldersstruktur 2009

Källa: Statistikcentralen (2010b)

Målsättningen med denna rapport är att ge en objektiv och nyanterad bild av invandringen och dess samhällsekonomiska konsekvenser för Finland. Immigrationen sätter ett visst tryck på den sociala tryggheten och medför kostnader för den offentliga ekonomin på kort och medellång sikt. På lång sikt, å andra sidan, finns goda förutsättningar för att en ung invandrarbefolkning stärker den offentliga ekonomins bärkraft och socialpolitikens finansiella grund genom att arbetsmarknaden fungerar mer effektivt och produktiviteten höjs.

De aspekter av immigration som röner det största intresset hos gemene man har också den arbetsmarknadsekonomiska forskningen fokuserat på. En fråga innefattar analyser av varför immigranter överlag klarar sig sämre än den infödda befolkningen på arbetsmarknaden. Den andra fokuserar på invandringens betydelse för den infödda befolkningens förutsättningar. Det tredje området gäller invandringens påverkan på den offentliga ekonomin. En fjärde aspekt av betydelse, som har sin grund i internationell ekonomi, gäller frågan om immigration har positiva effekter på ett lands utrikeshandel. Det skulle förklaras av sänkta handelskostnader till följd av att informationsflödet mellan länder ökar. På basis av en studie från Sverige som finner ett sådant samband utför jag en motsvarande empirisk analys för Finland.

Jag kommer här att återge budskapet från den internationella forskningen, och knyta an till det som är känt för vårt land. I Finland har den ekonomiska forskningen om invandrare av förklarliga skäl korta anor. Det är först under 2000-talet som intresset för frågorna har väckts på bredare front. En stor del av den litteraturgenomgång jag gör och det resonemang som härmed förs baserar sig på dessa finländska studier. Många frågor är kontroversiella också inom akademiska kretsar. Entydiga svar kan därför inte alltid ges, men det är möjligt att på ett överskådligt sätt belysa den komplexi-

tet som innefattas i det samhällsekonomiska studiet av immigration och immigranter.

Rapportens andra kapitel ger en bakgrundsbild av immigranternas situation på arbetsmarknaden i Svenskfinland (tvåspråkiga och enspråkigt svenska kommuner). Beskrivningen utgör en utgångspunkt för en djupare insikt i den problematik som behandlas i de därpå följande delarna av rapporten. Över 60 procent av landets alla invandrare (personer med annat modersmål än finska eller svenska) är bosatta i Svenskfinland, vars totalbefolkning utgör knappt en tredjedel av hela landets population. Detta redovisas i tabell 1, som bygger på samma grunddata som figur 1. Tabellen anger immigranternas antal och andel i respektive kommun, samt kommunens totala folkmängd. Den geografiska koncentrationen är inte överraskande med tanke på att immigranter, åtminstone efter en viss tid i ett nytt land, tenderar att dras mot större städer. De som är bosatta i Helsingfors, Esbo, Vanda och Åbo utgör nästan 90 procent av alla invandrare i Svenskfinland, och deras andel av folkmängden i dessa städer är också förhållandevis hög. I Helsingfors, till exempel, utgör invandrarna mer än tio procent av befolkningen. Vissa mindre orter såsom Oravais, Närpes, Korsnäs och Mariehamn har också en relativt hög andel invandrare, vilket beror på flyktningmottagning, men också på arbetskraftsinvandring för att fylla de lokala företagens behov.

Tabell 1. Immigranter bosatta i Svenskfinland 2009

	Antal	%	Totalbefolkning
Nyland			
Borgå	1821	3,7	48599
Esbo	21250	8,7	244330
Grankulla	327	3,8	8617
Hangö	293	3,1	9597
Helsingfors	59625	10,2	583350
Ingå	149	2,7	5609
Kyrkslätt	1434	3,9	36509
Lappträsk	73	2,5	2926
Lojo	1031	2,6	39334
Lovisa	388	2,5	15549
Mörskom	40	2,0	2021
Raseborg	884	3,1	28944
Sibbo	384	2,1	18036
Sjundeå	173	2,9	6024
Vanda	17980	9,1	197636
Åboland			
Kimitoön	101	1,4	7298
Väståboland	224	1,4	15490
Åbo	12488	7,1	176087
Kymmene			
Pyttis	119	2,2	5316
Österbotten			
Jakobstad	733	3,7	19627
Karleby	888	1,9	45896
Kaskö	69	4,8	1442
Korsholm	215	1,2	18338
Korsnäs	149	6,7	2239
Kristinestad	116	1,6	7254
Kronoby	84	1,3	6720
Larsmo	52	1,1	4719
Malax	185	3,3	5614
Nykarleby	227	3,0	7452
Närpes	630	6,7	9464
Oravais	230	10,4	2207
Pedersöre	117	1,1	10821
Vasa	3439	5,8	59175
Vörå-Maxmo	87	1,9	4479
Åland			
Brändö	17	3,4	498
Eckerö	40	4,3	924
Finström	71	2,9	2486
Föglö	40	7,1	561
Geta	14	3,1	457
Hammarland	29	2,0	1463
Jomala	130	3,2	4022
Kumlinge	15	4,0	372
Kökar	1	0,4	261
Lemland	42	2,4	1782
Lumparland	9	2,3	391
Mariehamn	810	7,3	11123
Saltvik	47	2,6	1792
Sottunga	3	2,4	125
Sund	26	2,5	1032
Vårdö	24	5,4	445
Hela området	127323	7,6	1684453
Hela landet	208826	3,9	5351427

Det tredje kapitlet diskuterar de bakomliggande orsakerna till skillnader i arbetsmarknadsutfall mellan immigranter och infödda. Det fjärde kapitlet behandlar immigrationens effekter på den infödda befolkningens förutsättningar på arbetsmarknaden och på den offentliga ekonomin. Sambandet mellan immigration och utrikeshandel analyseras i det femte kapitlet. Rapporten avslutas med en diskussion om immigranternas möjligheter och invandringens samhällsekonomiska potential i ljuset av vår invandrings- och integrationspolitik.

2. Immigranterna på arbetsmarknaden

Invandrarna är inte särdeles framgångsrika på arbetsmarknaden. På basis av separat statistik (Statistikcentralen, 2010c) har jag sammanställt en beskrivning över tre centrala mått på deras arbetsmarknadsposition. *Graden av deltagande i arbetskraften* anger hur stor del av alla personer i en åldersgrupp som står till arbetsmarknadens förfogande (det vill säga är sysselsatta eller arbetslösa). *Arbetslöshetsgraden* anger andelen arbetslösa av alla i åldersgruppen som finns i arbetskraften. *Sysselsättningsgraden* bestäms som andelen sysselsatta i hela åldersgruppen.

Tabell 2 anger dessa mått kommunvis för manliga invandrare respektive finländska män i åldrarna 25–59 år. Fokus ligger sålunda på personer i bästa arbetsför ålder. Tabell 3 är en motsvarande beskrivning för kvinnor. För Ålands del har jag, till följd av den ringa folkmängden, valt att slå ihop alla kommuner utom Mariehamn. Noteras bör också att flera andra kommuner, som här redovisas, är små både vad gäller antalet invandrare och totalbefolkning. Alltför långtgående slutsatser bör således inte dras.

Invandrarnas situation i hela området Svenskfinland är i stort sett den samma som i landet som helhet, trots att arbetslösheten här generellt sett är lägre och sysselsättningen högre. En mycket större andel, eller en fjärdedel, av de invandrade männen befinner sig utanför arbetskraften, jämfört med endast drygt tio procent av de finländska männen. Invandrarnas arbetslöshetsgrad är över 15 procent, medan finländarnas är enbart sex. Sysselsättningsgraden ses oftast som den mest centrala indikatorn på invandrares integration, eftersom den anger hur många som har fått arbete och därmed finns ute i arbetslivet. Vi kan se att **endast 63 procent av de**

Tabell 2. Immigranternas respektive finländares position på arbetsmarknaden i Svensk-finland 2007, män 25-59 år

	Grad av deltagande i arbetskraften (%)		Arbetslöshetsgrad (%)		Sysselsättningsgrad (%)	
	Immi-granter	Finlän-dare	Immi-granter	Finlän-dare	Immi-granter	Finlän-dare
Nyland						
Borgå	77,4	91,0	18,2	6,1	63,3	85,4
Esbo	78,2	91,1	10,7	4,2	69,9	87,3
Grankulla	78,8	89,7	20,6	2,5	62,5	87,5
Hangö	80,5	88,5	10,6	5,2	72,0	83,9
Helsingfors	71,1	86,2	16,1	6,8	59,6	80,3
Ingå	90,2	89,2	8,1	3,6	82,9	86,0
Kyrkslätt	82,0	91,7	8,1	5,0	75,4	87,2
Lappträsk	68,2	88,6	6,7	8,0	63,6	81,5
Lojo	82,3	89,8	3,5	5,7	79,4	84,7
Lovisa	71,1	87,0	3,1	8,8	68,9	79,3
Mörskom	87,5	90,1	14,3	7,3	75,0	83,5
Raseborg	72,8	89,1	23,1	5,8	56,0	83,9
Sibbo	71,1	92,5	5,8	3,6	67,0	89,2
Sjundeå	92,6	91,7	2,0	3,1	90,7	88,8
Vanda	84,4	91,0	16,8	6,0	70,2	85,5
Aboland						
Kimitoön	68,8	87,2	0,0	4,5	68,8	83,3
Väståboland	82,0	89,1	2,4	4,2	80,0	85,4
Åbo	70,6	85,0	22,1	9,4	55,0	77,0
Kymmene						
Pyttis	53,8	89,7	0,0	6,9	53,8	83,5
Österbotten						
Jakobstad	86,0	89,6	18,4	6,2	70,2	84,0
Karleby	62,9	88,2	18,0	6,9	51,6	82,0
Kaskö	66,7	89,8	10,0	2,8	60,0	87,2
Korsholm	82,7	93,4	11,6	2,5	73,1	91,0
Korsnäs	77,8	91,1	9,5	1,6	70,4	89,6
Kristinestad	75,0	87,1	0,0	4,9	75,0	82,9
Kronoby	83,3	92,6	20,0	2,2	66,7	90,6
Larsmo	92,3	95,1	33,3	2,2	61,5	93,0
Malax	84,8	91,3	7,1	3,7	78,8	88,0
Nykarleby	90,2	91,8	1,8	2,2	88,5	89,8
Närpes	95,0	93,4	2,3	2,4	92,8	91,1
Oravais	61,5	89,4	0,0	3,1	61,5	86,6
Pedersöre	95,2	94,1	10,0	2,3	85,7	91,9
Vasa	68,1	88,9	18,3	6,7	55,6	83,0
Vörå-Maxmo	92,3	91,7	0,0	3,0	92,3	88,9
Åland						
Mariehamn	79,8	87,8	7,2	2,7	74,0	85,4
Övriga Åland	83,1	89,4	1,6	1,6	81,8	88,0
Hela området	74,6	88,5	15,3	6,1	63,2	83,1
Hela landet	75,1	87,4	15,7	8,2	63,3	80,2

invandrade männen är sysselsatta, jämfört med 83 procent av finländarna.

Skillnaderna i arbetsmarknadsutfall jämfört med finländare är sålunda avsevärda, och ännu större om vi tittar på kvinnorna. Finländska män och finländska kvinnor är i en likartad position vad gäller arbetskraftsdeltagande, arbetslöshetsgrad och sysselsättningsgrad. **Invandrarkvinnorna, däremot, har en avsevärt sämre position än både invandarmännen och de finländska kvinnorna. Knappt två tredjedelar står till arbetsmarknadens förfo-gande, deras arbetslöshetsgrad är över 20 procent, och endast varannan är sysselsatt.** Invandrarkvinnors svaga ställning är inte något unikt för Finland, utan ses som ett av de stora integrationsproblemen i många europeiska länder. Det här beror sannolikt på förhållandena i hemlandet och orsaken till varför man kom till Finland. I flertalet länder utanför västra Europa är det långt ifrån en norm att kvinnor förvärvsarbetar. Dylika kulturella band bryts inte ned bara för att man har flyttat till ett jämställt land som Finland, och i synnerhet inte om man har flyttat som en familj. Flertalet immigranter kommer också till Finland på grund av andra än arbetsrelaterade orsaker. Många personer som får uppehållstillstånd av humanitära skäl, och de som har gift sig med en finländare, kan förväntas ha en i finländska ögon bristande arbetserfarenhet. Detta gäller i synnerhet kvinnor, som generellt sett har en svagare koppling till arbetsmarknaden än män.

**Invandrarkvinnors svaga
ställning är inte något
unikt för Finland, utan ses
som ett av de stora integra-
tionsproblemen i många
europeiska länder.**

Tabell 3. Immigranternas respektive finländares position på arbetsmarknaden i Svenskfinland 2007, kvinnor 25–59 år

	Grad av deltagande i arbetskraften (%)		Arbetslöshetsgrad (%)		Sysselsättningsgrad (%)	
	Immigranter	Finländare	Immigranter	Finländare	Immigranter	Finländare
Nyland						
Borgå	69,2	88,1	22,0	5,1	54,0	83,6
Esbo	64,9	89,0	15,4	3,2	54,8	86,1
Grankulla	62,7	87,2	3,1	2,6	60,8	85,0
Hangö	72,4	86,7	14,5	5,0	61,8	82,4
Helsingfors	60,9	86,6	19,8	4,5	48,8	82,8
Ingå	70,7	90,1	13,8	4,8	61,0	85,8
Kyrkslätt	73,0	89,2	14,6	3,6	62,4	86,1
Lappträsk	73,9	83,9	5,9	8,0	69,6	77,2
Lojo	69,9	87,0	13,8	4,7	60,2	82,9
Lovisa	66,3	85,6	22,8	7,6	51,2	79,1
Mörskom	60,0	86,3	16,7	6,2	50,0	81,0
Raseborg	67,0	87,1	23,5	5,7	51,3	82,1
Sibbo	74,1	90,2	12,5	3,0	64,8	87,5
Sjundeå	75,0	87,7	10,0	3,2	67,5	84,9
Vanda	70,1	89,5	23,9	4,2	53,3	85,8
Aboland						
Kimitoön	82,1	85,6	4,3	5,5	78,6	80,9
Väståboland	72,9	87,6	17,1	5,0	60,4	83,2
Åbo	60,6	83,3	28,3	7,6	43,5	77,0
Kymmene						
Pyttis	81,4	85,9	17,1	8,2	67,4	78,8
Österbotten						
Jakobstad	70,5	87,6	25,2	6,7	52,7	81,7
Karleby	54,3	84,1	13,9	8,2	46,7	77,2
Kaskö	87,5	87,5	7,1	7,7	81,3	80,8
Korsholm	74,6	89,3	13,6	3,7	64,4	86,0
Korsnäs	73,9	88,5	5,9	6,3	69,6	82,9
Kristinestad	70,8	84,7	5,9	7,7	66,7	78,2
Kronoby	78,6	87,1	27,3	4,1	57,1	83,5
Larsmo	43,8	85,5	0,0	3,4	43,8	82,6
Malax	71,9	88,6	26,1	5,8	53,1	83,5
Nykarleby	73,3	89,1	18,2	4,2	60,0	85,4
Närpes	81,4	89,6	10,4	3,6	72,9	86,4
Oravais	60,7	90,4	5,9	2,6	57,1	88,1
Pedersöre	80,0	85,4	25,0	4,5	60,0	81,5
Vasa	56,4	87,0	32,9	5,3	37,9	82,4
Vörå-Maxmo	62,5	88,8	0,0	2,9	62,5	86,2
Åland						
Mariehamn	74,3	88,3	4,7	1,9	70,8	86,6
Övriga Åland	74,6	88,9	3,0	1,6	72,4	87,5
Hela området	63,6	87,2	20,2	4,7	50,8	83,1
Hela landet	64,3	85,5	22,8	7,6	49,6	79,0

Det är givetvis de befolkningsrika orterna som ligger bakom bilden vi ser. I städer såsom Helsingfors, Åbo och Vasa ligger arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen bland manliga invandrare till och med under landsgenomsnittet, medan arbetslösheten är högre. Motsvarande är fallet för invandrarkvinnor, bortsett från att arbetslöshetsgraden i Helsingfors motsvarar den för immigranter i hela landet.

Det är vanskligt att säga vad som kan kategoriseras som framgångsrik integration. **Vi kan dock för enkelhetens skull utgå ifrån att en ort har lyckats relativt väl med att ta hand om immigranter ifall sysselsättningsnivån bland manliga invandrare är minst 72 procent och bland kvinnliga invandrare minst 60 procent. Sådana kommuner är Hangö, Ingå, Kyrkslätt, Lojo, Sjundea, Västaboland, Korsholm, Kristinestad, Nykarleby, Närpes, Pedersöre, Vörå-Maxmo, Mariehamn och landskapet Åland.** Vad karakteriserar dessa? Orterna är antingen landsbygdskommuner eller mindre städer, och därmed befolkningsmässigt små. Antalet invandrare är också relativt litet och deras relativandel av ortens befolkning liten. Endast i Närpes ligger immigranternas andel av totalbefolkningen över riksgenomsnittet. Man kan tänka sig att kontakten till beslutsfattare, näringsliv och offentlig förvaltning på dylika orter är mer nära och direkt än på större orter, vilket gör att inofficiella nätverk hjälper till att få immigranter ut i arbetslivet. De branscher som är verksamma i närområdet kanske också är i behov av arbetskraft på vilken det inte ställs krav på perfekta språkkunskaper och god kännedom om det finländska arbetslivet. Närpes är ofrånkomligen ett av de mest positiva exemplen. Där har manliga invandrare till och med en något högre sysselsättningsgrad än infödda närpesbor. Situationen för invandrarkvinnor på orten är dock inte fullt så bra. Fallet Närpes diskuteras mer i det avslutande kapitlet genom att relatera till kommuner i Sverige som har lyckats väl vad gäller integrationen av invandrare.

Å andra sidan finns det många andra orter som påminner om de ovannämnda, men där invandrarna befinner sig i en avsevärt sämre position än infödda. En enkel förklaring till integrationsproblem existerar sålunda inte. På de allra flesta orter har immigranterna avsevärt sämre utfall än infödda finländare. Låg sysselsättning och hög arbetslöshet, och därmed låga inkomster och högt bidragstagande, är inte unikt för invandrare i Finland, utan närmast en regel i de flesta länder med immigrantbefolkning. De grundläggande orsakerna diskuteras härnäst.

3. Vad förklarar immigranternas bristande framgång på arbetsmarknaden?

En central indikator på invandrades framgång på arbetsmarknaden är deras sysselsättningsnivå jämfört med ursprungsbefolkningens. Detta är något som europeiska studier ofta varit intresserade av, till skillnad från nordamerikanska som i allmänhet har koncentrerat sig på löner. Flertalet europeiska utvärderingar har också analyserat invandrades arbetskraftsdeltagande. I likhet med vad vi såg ovan är i synnerhet kvinnornas nivåer låga, vilket i viss mån antas bero på kulturella faktorer (Pekkala, 2005).

Olika fokus beror sannolikt på att arbetslösheten har varit större i Europa än i USA och Kanada, att den offentliga sektorn är större, och att det institutionella systemet ser annorlunda ut. Den sociala tryggheten i termer av arbetslöshetsunderstöd, utkomststöd och andra sociala förmåner är betydligt mer utbyggd i Europa. En arbetslös person i USA utgör härmed inte en lika stor börda för den offentliga ekonomin. En grov förenkling innebär att integration på den europeiska arbetsmarknaden medför att en invandrare förflyttar sig från att ha varit utan jobb, med andra ord från ingen lön alls, till att ha jobb. I USA, å andra sidan, sker integrationen genom att en invandrare börjar i ett dåligt betalt jobb och lönemässigt arbetar sig uppåt. Processen genom vilken lönen jämfört med infödda gradvis förbättras, för att på sikt motsvara inföddas lönenivå, är det som man i den ekonomiska litteraturen kallar assimilering. De flesta bakomliggande orsaker till invandrades problem på arbetsmarknaden är de samma oberoende av om man studerar

löner, sysselsättning, arbetslöshet eller arbetskraftsdeltagande. Skillnaderna ligger närmast i hur man tekniskt hanterar de olika indikatorerna. Härnäst utgår jag ifrån en diskussion som fokuserar på sysselsättning och arbetslöshet. Därefter behandlas löner och bidragsmottagande.

3.1. Sysselsättning och arbetslöshet

Den övergripande förklaringen till invandrares låga sysselsättning och höga arbetslöshet skall sökas i invandrarstockens sammansättning, både jämfört med den infödda befolkningen och i termer av hur den förändras över tid.

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för immigranter är, i likhet med vad vi såg ovan, låg i många länder. Det är dock en avsevärd skillnad mellan olika invandrargrupper. Den enskilt mest betydelsefulla faktorn är ursprungslandet. **Personer som kommer från OECD-länder, samt från Estland och Ryssland, har avsevärt högre sysselsättning och lägre arbetslöshet än andra invandrargrupper i Finland** (Hämäläinen et al., 2005a). I Sverige har immigranter från de nordiska länderna visat sig ha avsevärt bättre arbetsmarknadsutfall än de som kommer från länder utanför Europa (Ekberg, 1991; Nekby, 2002).

Under lågkonjunkturen i början av 1990-talet ökade arbetslöshetsgraden bland invandrare i Finland och uppgick till hela 53 procent år 1994. Detta kan jämföras med finländarnas 21 procent. Under samma tid utgjorde invandrare från länder utanför OECD-området en allt större andel av de nyanlända. Cirka hälften av den ökade skillnaden i arbetslöshetsgrad jämfört med finländare har visat sig bero av skillnader i just invandrarbefolkningens sammansättning enligt ursprungsland (Sarvimäki, 2005). Då det sker en ändring i inflödet av invandrare enligt ursprungsland kan utfallet på aggregerad nivå sålunda påverkas avsevärt. Läget har förbätt-

rats efter detta, men som de tidigare tabellerna visade är arbetslöshetsgraden bland manliga invandrare ändå dubbelt så hög som bland finländska män, och bland kvinnliga invandrare tre gånger så hög som bland finländska kvinnor.

Ursprungslandets betydelse reflekterar att olika immigrantgrupper skiljer sig åt vad gäller egenskaper såsom utbildning, arbetserfarenhet och språkkunskaper, men också huruvida en given egenskap kan anses vara kompatibel i det nya hemlandet.

Uppgifter om invandrades utbildning är mycket bristfälliga i Finland, trots de i övrigt tillförlitliga befolkningsregistren. Orsaken är att invandrades utbildning inte registreras vid andra tillfällen än då de anmäler sig som arbetssökande hos Arbetskraftsmyndigheterna eller då ansöker om att få en examen från utlandet godkänd för fortsatta studier eller yrkesverksamhet. I andra länder är det vanligt att man använder också data från Arbetskraftsundersökningar för att få en uppfattning om invandrades utbildningsnivå. Detta är inte möjligt i Finland eftersom de utbildningsuppgifter som finns i Arbetskraftsdata kommer från register (Johansson, 2009). Statistikmyndigheterna i Sverige, exempelvis, registrerar invandrades utbildningsnivå på annat sätt än de finländska, vilket gör att informationen är mer komplett. Vid enkla landsjämförelser ser invandrarna i Finland härmed ut att vara lägre utbildade än invandrare i många andra länder, trots att så inte behöver vara fallet.

Utbildning är en central humankapitalvariabel som långt bestämmer individers arbetsmarknadsutfall. Också då egentlig formell kompetens saknas, exempelvis till följd av att examen är avlagd utomlands och inte godkänns i det nuvarande hemlandet, är utbildning betydelsefull som ett sorteringsredskap. Det beror på att skillnader i utbildningsnivå reflekterar flertalet behövliga kunskaper, såsom individers kognitiva förmåga, motivation och intelligens. Bristen i den finländska statistiken är därför beklagansvärd och ställer till avsevärd förtret för den som vill förstå invandrades

relativutfall på arbetsmarknaden. Om man i stället tittar på utbildning som invandrare har avlagt i Finland visar det sig att den har en i princip lika gynnsam effekt som för finländare vad gäller en ökad möjlighet att få jobb och en minskad risk för att slås ut från arbetsmarknaden (Hämäläinen et al., 2005a).

En annan viktig variabel som saknas i finländska register är information om invandrades språkkunskaper. Flertalet undersökningar från andra länder har visat att de korrelerar starkt med möjligheterna att hävda sig på arbetsmarknaden. Jämförelser av finlandssvenska och finskspråkiga emigranter på arbetsmarknaden i Sverige, till exempel, visar att de förstnämnda har avsevärt högre sysselsättningsgrad och inkomster (Rooth och Saarela, 2007a). Det mesta tyder på att skillnaderna beror på olika kunskaper i det svenska språket. Vad gäller invandrarna i Finland är det bästa man kan göra en kategorisering enligt ursprungsland. Det ger en fingerisning om språkkunskaperna, och då i första hand förmågan att göra sig förstådd på finska. Estländare borde då ha de bästa förutsättningarna, och de tenderar faktiskt att ha bättre arbetsmarknadsutfall än många andra invandrargrupper i landet (Sarvimäki, 2010a).

Vistelsetiden är den variabel som har den starkaste kopplingen till själva integrationsprocessen. Invandrades sysselsättningsnivå stiger avsevärt med tiden i Finland. Detta gäller oberoende av ursprungsland, men förbättringen i både absoluta och relativa termer är störst bland dem som har kommit från länder utanför OECD och därmed initieilt har väldigt låg sysselsättning. Bland manliga invandrare som kommit från Estland och Ryssland är sysselsättningsgraden under det första året i Finland 25 procent. Åtta år senare är den 50 procent. Motsvarande andelar för kvinnorna är 15 och 38 procent (Hämäläinen et al., 2005b). Ett dylikt mönster ses ofta som en följd av den process med vilken man bygger upp sitt humankapital i termer av språkkunskaper, nätverk, ut-

bildning, med mera, vilket man behöver för att konkurrera på och anpassa sig till arbetsmarknaden. I initial- och uppbyggnadsskedet befinner man sig på en låg nivå, men efterhand börjar investeringarna gradvis ge avkastning.

Vistelsetidens betydelse för anpassning, och därmed möjligheterna att förkovra sig i arbetslivet, har observerats i många länder. Det kanske mest remarkabla för Finlands del är invandrarnas låga sysselsättningsnivå strax efter ankomst. Skillnaderna jämfört med majoritetsbefolkningen är dubbelt större än i USA och fyrdubbelt större än i Kanada (Sarvimäki, 2010a). Förbättringen sker därefter i ungefär samma takt, men eftersom ursprungsnivån är väldigt låg i Finland uppnår invandrarna inte ens på sikt lika hög sysselsättning som i många andra länder. Orsaken kan vara Finlands korta historia som immigrationsland, vilken innebär att invandrares sociala nätverk inte är så omfattande. En förutsättning för anpassning till den finländska arbetsmarknaden är då att en invandrare investerar i mycket landsspecifikt humankapital då han eller hon kommer till landet. Det finska språket kan också vara en hämmande faktor, eftersom det lingvistiskt avviker från många andra språk och tar tid att lära sig. En annan förklaring är arbetsmarknadens funktionssätt. Eftersom lågavlönade jobb i amerikansk bemärkelse inte existerar i Finland inträder en invandrare i arbetslivet ofta först efter att han eller hon har uppnått en tillräckligt hög nivå vad gäller kunskaperna om hur den finländska arbetsmarknaden fungerar. Därtill skiljer sig invandrarbefolkningens sammansättning enligt födelseland avsevärt åt mellan olika mottagarländer (Pekala, 2005).

Inom den ekonomiska forskningen förknippas flyttande med intäkter (nytta) och kostnader (onytta). Ju högre kvoten mellan intäkter och kostnader är desto större är benägenheten att migrera. Intäkterna kan vara större bland individer med stor kapacitet och hög arbetsmotivation än bland dem med mindre sådan förmåga,

**Eftersom ursprungsnivån är
väldigt låg i Finland uppnår
invandrarna inte ens på sikt
lika hög sysselsättning
som i många andra länder.**

vilket kan leda till att personer som emigrerar har speciellt goda förutsättningar att klara sig i det nya landet (Chiswick, 1978). Med ett liknande resonemang borde arbetskraftsinvandrare ha bättre förutsättningar än andra immigranter, vilket skulle förklara varför immigranter från OECD-länder klarar sig relativt bra på den finländska arbetsmarknaden. Då borde emellertid sysselsättningsnivån över tid i landet också förbättras snabbare i denna grupp, vilket inte entydigt är fallet. Orsakerna kan vara att invandrargrupper skiljer sig åt vad gäller benägenheten att återvändra, och att migrationskostnaderna är olika beroende på varifrån man kommer.

Det har visat sig att bortflyttningen av invandrare från Finland är selektiv. **Endast hälften av invandrarna från OECD-länder finns kvar i Finland efter tio år, jämfört med över 80 procent av de övriga invandrarna (Hämäläinen et al., 2005b). Orsaken verkar delvis vara en svag koppling till det finländska samhället överlag, eftersom många är ensamstående, men också dålig framgång på den finländska arbetsmarknaden.** Analyser från Sverige tyder på att 30–40 procent av immigranterna lämnar landet inom fem år, och de utgörs primärt av sådana som inte har anpassat sig på arbetsmarknaden (Edin et al., 2000). Om man inte beaktar selektiv bortflyttning kommer graden av framgångsrik integration härmed att i viss mån överskattas.

Därtill finns det skillnader i invandrings- och integrationspolitik mellan länder. De kan resultera i en situation där immigranter från samma ursprungsland skiljer sig åt mellan mottagarländer. Som exempel kan nämnas att det poängsystem som används för att man som invandrare skall få inträde i Kanada har gjort att invandrarbefolkningen där är högt utbildad och klarar sig bra på arbetsmarknaden, medan den lagliga invandringen i USA till övervägande del består av familjeåterföreningar (Antecol et al., 2003).

Tidpunkten för när en invandrare anländer kan också ha betydelse för det framtida utfallet på arbetsmarknaden (Åslund och

Rooth, 2007). De personer som kom till Finland som flyktingar och från det tidigare Sovjetunionen under lågkonjunkturen på 1990-talet anlände under djup lågkonjunktur. De fick härmed starta sin arbetsmarknadskarriär som arbetslösa, vilket verkar förklara deras bekymmersamma position på arbetsmarknaden ännu idag (Karvonen och Sarvimäki, 2008).

Internationella studier visar att det kan finnas kohorteffekter, det vill säga en skillnad i kvalitet mellan immigranter som kommer till ett land vid olika tidpunkter. Senare anlända immigranter i både USA och Kanada tenderar att ha sämre arbetsmarknadsutfall än tidigare anlända immigranter efter samma tid i landet (Borjas, 1985; 1993). Analyser av immigranter i Sverige tyder på liknande utfall (Ekberg, 1991; Saarela och Rooth, 2006). En förutsättning för att analysera kohorteffekter är dock att landet har en relativt lång historia som mottagare av immigranter, eftersom man bör kunna separera dessa effekter från inverkan av tidpunkt för immigration och tid sedan immigration.

3.2. Inkomster

De första nationalekonomiska studierna om immigranternas framgång på arbetsmarknaden jämförde invandrades och infödda amerikaners löner i USA (Chiswick, 1978; Carliner, 1980). De fann att immigranter förtjänar mindre under den första tiden i landet, men att de hann ifatt amerikanerna inom en 15-årsperiod. Efter 30 år i landet ansågs invandrarna till och med ha gått om amerikanerna och förtjäna drygt tio procent mer. Immigrationen skulle därmed gynna den amerikanska ekonomin. Senare forskning ifrågasatte dock dessa resultat (Borjas, 1985; 1987). De tvärsnittsdata som använts ansågs ha resulterat i en alltför positiv bild av immigranternas inkomstutveckling. Det berodde på bestående skillnader i utbildningsnivå mellan tidigare anlända och senare anlända in-

vandrarkohorter samt selektiv bortflyttning. Framförallt kritiserades påståendet att emigranter var mer "ambitiösa" än personer som inte flyttar, och därmed positivt selekterade från hemlandets befolkning. Man visade att det snarare är skillnader i avkastning på utbildning och i inkomstfördelning mellan utvandrings- och mottagarlandet som är av central betydelse för vem som emigrerar (Borjas och Bratsberg, 1996). Detta har argumenterats vara fallet också vad gäller flyttrörelsen mellan Finland och Sverige (Rooth och Saarela, 2007b). Därtill visade de senare amerikanska studierna en mer komplex bild än vad som tidigare uppgivits. Immigranternas framgång varierade avsevärt beroende på vilket land de kom ifrån.

Generellt kan sägas att immigranter förtjänar mindre än infödda både vid ankomst till ett nytt land och över tid. Dessa skillnader varierar dock mycket mellan länder och tidsperioder (Pekkala, 2005). Lönedifferensen beror långt på skillnader i utbildningsnivå jämfört med infödda. Högutbildade immigranter tenderar att komma in på arbetsmarknaden med en relativt hög lön och de har en snabbare lönetillväxt än lågutbildade. Vissa studier finner också att löneprofilen beror av det rådande ekonomiska läget då man immigrerade (Chiswick och Miller, 2004; Åslund och Rooth, 2007). Personer som har invandrat under en lågkonjunktur kan därmed ha en livslång nackdel vad gäller inkomstutveckling jämfört med dem som anlände under en högkonjunktur.

Praktiskt taget alla analyser på området noterar dock att lönegapet till infödda minskar med den tid immigranter bor i det nya landet. Som tidigare antytts beror detta på en inlärningsprocess genom vilken man skaffar sig behövlig utbildning och kunskap. I synnerhet språkkunskaper anses vara av central betydelse (Chiswick och Miller, 1992; 1995; Rooth och Saarela, 2007a).

En närapå allomfattande slutsats är att i många mottagarländer kommer åtminstone de senare immigrantkohorterna aldrig att

uppnå de inföddas lönenivå. Finland verkar inte vara något undantag i detta avseende (Hämäläinen et al., 2005a; Sarvimäki, 2010b). Invandrarna i Finland förtjänar initieilt avsevärt mindre än infödda finländare. Det första hela året i Finland är manliga invandrarers årsinkomster en tredjedel av de finländska männens, medan de kvinnliga invandrarernas årsinkomster är en femtedel av de finländska kvinnornas. Detta gap är avsevärt större än i flera andra länder, men beror i hög grad på att invandrarna som grupp har låg sysselsättningsnivå. Jämför man lönen enbart bland sysselsatta immigranter (det första året efter invandring) och infödda är skillnaden i Finland de facto mindre än i länder såsom USA och Kanada. Immigranternas lönetillväxt är dock långsammare i Finland. Det sker en avsevärd förbättring av lönen med tid i landet, och lönetillväxten är betydligt större än för infödda finländare, men invandraren i gemen når ändå inte upp till samma lönenivå som en finländare ens på 20 års sikt. Enbart invandrade män från OECD-länder, vilka till sina personliga egenskaper påminner mycket om finländare, lyckas på sikt uppnå lönenivån för infödda. Det är sålunda också den förbättrade sysselsättningen över tid i landet som driver invandrarernas lönetillväxt. De initieilt låga inkomsterna bland immigranter som kommit från länder utanför OECD-området beror därför nästan helt och hållet av deras låga sysselsättning. Man bör också vara medveten om att det finns en uppenbar selektion vad gäller bortflyttning ur landet. De som bor enbart några år i Finland avviker tydligt från de mer permanent bosatta invandrarerna i termer av en betydligt sämre lönetillväxt de första åren. Det kan bero på att de ursprungligen har planerat att stanna bara en kortare tid och därmed inte investerar i det humankapital som behövs, men också på att de eventuellt upplever sig ha misslyckats och därmed flyttar ur landet.

Den mest väsentliga lärdomen vad gäller Finland är att invandrarers integration på arbetsmarknaden sker genom ökad

**Invandraren i gemen
når inte upp till samma
lönenivå som en
finländare ens på
20 års sikt.**

sysselsättning, snarare än genom högre lön. Detta beror sannolikt på den förhållandevis stela arbetsmarknadsstrukturen vi har, med trögrörliga löner och frånvaron av en minimilön i amerikansk tappning, samt på vårt extensiva välfärdssystem som garanterar en minimiutkomst för alla.

3.3. Inkomstöverföringar och skatter

Immigrationens ekonomiska inverkan på mottagarlandet mäts ofta i termer av de sociala förmåner invandrare lyfter. Eftersom invandrare generellt sett har lägre sysselsättning och lön än infödda bör man också förvänta sig att de erhåller mer inkomstöverföringar. Nivån på socialskyddet i många av ursprungsländerna är därtill på en lägre nivå än i mottagarlandet, vilket kan vara en bakomliggande orsak till själva migrationsbeslutet (Borjas, 1999).

Studier från USA tyder på att senare anlända kohorter lyfter betydligt större belopp av sociala förmåner och betalar mindre skatt än tidigare anlända immigrantkohorter, vilket beror på en svagare koppling till arbetsmarknaden (Borjas och Trejo, 1991). Den genomsnittliga immigrantfamiljen skulle därmed vara en större ekonomisk belastning för den offentliga ekonomin än en familj bestående av infödda amerikaner. Immigranterna verkar också öka sin användning av sociala förmåner med tid i landet, vilket kan bero på att vissa nyttjanderestriktioner försvinner och på att man lär sig hur socialskyddssystemet fungerar. Åldern är dock av stor betydelse. I USA är det speciellt immigranter över 55 år som tenderar att lyfta större sociala förmåner än infödda (Hu, 1998). Immigranter i Kanada, å andra sidan, verkar inte vara speciellt bidragsberoende (Baker och Benjamin, 1995; Crossley et al., 2001).

Det institutionella systemet i Europa ser annorlunda ut än i Nordamerika. I de flesta EU-länder förlitar sig invandrare i betydligt större omfattning än infödda på arbetslöshetsunderstöd och

andra socialskyddsförmåner. Både i Sverige och i Danmark har en tidsmässig förändring skett så till vida att invandrare erhåller mer inkomstöverföringar än tidigare (Hansen och Lofstrom, 2003; Blume et al., 2005). I synnerhet under lågkonjunkturen på 1990-talet var deras bidragsberoende stort. Detta beroende visar sig dock minska avsevärt med tid i landet. Efter 20 år är sannolikheten för att de lyfter någon social förmån drygt fem procent större än för infödda, vilket motsvarar situationen i USA och Kanada.

Eftersom många transfereringar i Finland beror på löne- eller annan inkomst är hushåll med invandrare generellt sett större mottagare än hushåll som består av enbart finländare. Skillnaden mellan immigrantgrupper är dock stor (Sarvimäki, 2010a; 2010b). Hushåll med åtminstone en immigrant från ett OECD-land lyfter i stort sett, och genomgående över vistelsetiden, ett belopp som motsvarar det som finländska hushåll får. Immigranthushåll med en eller flera medlemmar som kommer från andra länder, däremot, lyfter ett dubbelt så stort belopp under sitt hela första år i landet. Skillnaden jämfört med infödda finländare reduceras dock snabbt och kontinuerligt. Efter tio år är beloppet ungefär 50 procent större, och efter 20 år finns i princip ingen skillnad jämfört med den infödda befolkningen. Utvecklingen beror främst på att invandrarernas sysselsättningsmöjligheter förbättras med tid i landet. Därmed sänks totalbeloppet på de sociala förmåner de erhåller. De flesta hushåll med invandrare från länder utanför OECD-området lyfter till en början det behovsprövade arbetsmarknadsstödet. Erhållande av arbetslöshetsunderstöd minskar dock märkbart över tid, men ännu efter 20 år lyfter hälften av dessa hushåll någon form av arbetslöshetsbidrag. Också behovet av bostadsbidrag minskar på ett motsvarande sätt. Mottagandet av utkomststöd verkar dock inte minska nämnvärt. Det kan bero på rent administrativa orsaker, så att en bidragsmottagare flyttas från en typ av inkomstöverföring till en annan, eller på att invandrarna med tiden lär sig att använda

det sociala trygghetssystemet på ett för dem mer effektivt sätt. I hushåll med invandrare från OECD-området, däremot, får bara en tredjedel arbetslöshetsbidrag, och tiden i landet är av sekundär betydelse. De lyfter utkomststöd, bostadsbidrag och arbetslöshetsbidrag i bara något högre mån än hushåll med infödda finländare.

Den starkare arbetsmarknadskopplingen bland OECD-invandrare gör också att de betalar mer i direkta skatter än vad de erhåller i form av olika inkomstöverföringar (Hämäläinen et al., 2005a). Den offentliga sektorns årliga nettoförmån per konsumtionsenhet är 2000–3000 euro. Dessa invandrare tenderar sålunda vara av direkt ekonomisk nytta för den finländska samhällsekonomin. Enligt motsvarande beräkningsgrunder utgör invandrare från Estland och Ryssland en nettoutgift för den offentliga under de första åren, medan skillnaden mellan direkta skatter och transfereringar är så gott som obefintlig efter en längre tid i Finland. Personer som har anlänt av humanitära orsaker utgör en nettobelastning på 4000 euro per konsumtionsenhet och år, och den tenderar inte att ändra åtminstone under de första åren i landet.

Totaleffekten på den finländska ekonomin kan dock inte utläsas från dylika beräkningar. Nyttjandet av offentliga tjänster och offentligt producerade varor, samt indirekta skatter, borde inkluderas för att erhålla en mer korrekt bild av immigrationens effekter på den offentliga ekonomin. Låginkomsthushåll betalar en avsevärd del av alla indirekta skatter i samhället (Jäntti, 2009). En stor del av invandrarhushållens totala skattebörda består härmed av indirekta skatter, vilka inte redovisas i normala uträkningar av kostnader och intäkter relaterade till invandring, oberoende av om de är utförda på lokal, regional eller nationell nivå. Därutöver bör man komma ihåg att en avsevärd del av den offentliga sektorns kostnader här rör ur offentlig tjänste- och varuproduktion. Till följd av bristande statistik är det svårt att ge en tillförlitlig bild av invandrarnas roll i detta avseende. Bara deras åldersstruktur jämfört med den finländ-

ska befolkningens indikerar att de kostar mindre vad gäller nyttjandet av offentliga tjänster (Gissler et al., 2006).

4. Immigrationens effekter

I Finland har det inte gjorts några egentliga totalutvärderingar av immigrationens ekonomiska betydelse. Jag kommer därför i min diskussion av dessa aspekter att förlita mig på vad som är känt från andra länder. Samma sak gäller en annan central fråga, som behandlas härnäst, nämligen om invandrare som träder in på arbetsmarknaden i det nya hemlandet påverkar sysselsättning och löner hos den infödda befolkningen.

4.1. Hur påverkas den infödda befolkningen?

Ett vanligt argument bland människor som motsätter sig invandring är att ”invandrarna tar våra jobb”. Huruvida immigration resulterar i dylika undanträngningseffekter är en intensivt debatterad fråga också i den akademiska världen. Sådana effekter behöver dock inte vara lika fördelade. Även om immigrationen skulle ha en positiv totaleffekt kan specifika grupper i den infödda befolkningen drabbas hårdare. Invandring ökar antalet personer på arbetsmarknaden, och den innebär ofta att immigranterna bidrar med billigare och ytterligare lågkvalificerad arbetskraft. Det kan då vara lågutbildade infödda med en svag arbetsmarknadsposition som drabbas negativt, vilka också tenderar att vara de som är mest invandrarkritiska.

Ifall invandrare och infödda utgör varandras substitut på arbetsmarknaden skulle man kunna argumentera att ett ökat inflöde av immigranter reducerar genomsnittslönen och sysselsättningsmöjligheterna i den infödda befolkningen (Angrist och Kugler, 2003). Att skatta denna effekt är dock mycket svårt. Den beror på

invandrarnas utbildningsnivå, kohortskillnader, hur stor invandring det är fråga om, invandrarnas geografiska fördelning, ålder, kön, var de kommer ifrån, och deras immigrantstatus. Inte ens på rent teoretiska grunder kan man därför förutsäga hur nivåerna vad gäller arbetslöshet och sysselsättning kommer att reagera (Friedberg och Hunt, 1995). Empiriska studier på området kan delas in i två typer (Pekkala, 2005). Den ena koncentrerar sig på regionala jämförelser. Man studerar ett område, ofta en stad, till vilken immigrationen varit stor och jämför med något annat område i samma land till vilken immigrationen varit liten eller obefintlig. Problemet här är att finna ett lämpligt referensområde, som i övrigt är mycket likartat det med stor immigration. Därtill finns det ofta ett ömsesidigt beroende mellan lokala arbetsmarknader, vilket gör att effekten på det ena geografiska området blir svår att isolera. Målsättningen med den andra ansatsen är att använda sig av en enskild betydande händelse, ett stort migrationsflöde, som drabbar en viss arbetsmarknad. Sådana händelser är dock ganska sällsynta och det är inte alltid klart om resultaten går att generalisera till andra situationer.

Den banbrytande och förmodligen mest inflytelserika studien på området studerar effekten av en enskild emigrationsvåg från Kuba till USA år 1980 (Card, 1990). Under några få månader tillläts kubaner emigrera, vilket resulterade i en massemigration av 125 000 personer som strömmade in på arbetsmarknaden i Miami. Stadens arbetskraft ökade plötsligt med hela sju procent. Andra amerikanska städer mottog i princip inga av dessa kubanska emigranter. Man kunde härmed studera om immigrationen påverkade lågutbildade miamibors sysselsättning och löner, och jämföra med den infödda befolkningen i andra städer. Resultaten tydde på att miamiborna inte påverkades överhuvudtaget. Den genomsnittliga lönen i staden föll, men det berodde på att de nyss anlända immi-

granterna fick låglönejobb. De inföddas löner och sysselsättning påverkades inte.

Ansatsen är dock inte utan problem. Ifall immigrationen till en stad ökar den arbetskraftsintensiva produktionen av varor och dessa säljs i jämförelsestaden, så borde lönerna i lågkvalificerade arbeten sjunka också där (Borjas et al., 1997; Angrist och Krueger, 1999). Samma sak gäller om immigrationen leder till att infödda personer flyttar mellan städer inom landet (Sarvimäki, 2010a).

Ett sätt att kringgå problematiken är att studera effekter på nationell nivå. Till följd av emigration från det tidigare Sovjetunionen ökade Israels folkmängd med tolv procent mellan åren 1990 och 1995. Invandrarna kom inte till Israel på grund av att deras yrkeskunskap skulle ha varit speciellt eftertraktad i det nya hemlandet, utan för att de ville bort ur sitt tidigare hemland. Inflödet av immigranter berodde härmed inte på den rådande arbetsmarknadsituationen i mottagarlandet. Analyser visar att invandringen inte reducerade, utan snarare höjde, infödda israelers löner (Friedberg, 2001).

Liknande studier från andra länder tyder på nolleffekter. Invandringen av algerier till Frankrike i samband med Algeriets självständighet 1962 verkade inte påverka infödda fransmäns lön eller sysselsättning (Hunt, 1992). Motsvarande är fallet vad gäller invandringen från Angola och Moçambique till Portugal på 1970-talet, då dessa kolonier blev självständiga (Carrington och de Lima, 1996). Studier av immigrationen till USA och Kanada (Borjas, 2003; Aydemir och Borjas, 2007), å andra sidan, indikerar att invandringen påverkar inföddas möjligheter i negativ bemärkelse. En tioprocentig ökning av arbetskraften till följd av immigration sägs sänka lönen för infödda som antas konkurrera om samma typer av jobb med cirka fyra procent, och reducera deras sysselsättningsgrad med cirka två procentenheter. Resultaten har dock ifrågasatts på grund av att ingen egentlig jämförelsegrupp finns, och

**Invandrare får ofta jobb
inom lågkvalificerade
arbeten till vilka det är
svårt att rekrytera infödda.**

att utfallen kan vara känsliga för hur personer kategoriseras enligt utbildning (Card, 2009).

Den stela arbetsmarknadsstrukturen i Europa jämfört med Nordamerika gör det naturligt att förvänta sig en förhållandevis liten effekt av immigration på inföddas löner. De flesta studier tyder också på en marginell sådan effekt (Pekkala, 2005). Huvudorsaken är att i Europa finner immigranter inte genast arbete då de anländer, utan en stor andel hamnar utanför arbetskraften. De flesta europeiska studier har följaktligen fokuserat på invandringens effekt på inföddas arbetslöshet och sysselsättning. Bevisen är inte entydiga, men indikerar rent allmänt att ifall en sådan inverkan finns är den liten och koncentrerad till specifika segment av den infödda befolkningen.

Inom vetenskapliga kretsar råder det sålunda olika uppfattning om huruvida invandringen påverkar den infödda befolkningens förutsättningar på arbetsmarknaden. Största delen av experterna på området torde dock anse att inverkan är, om inte obefintlig, så åtminstone marginell. Hur skall man då förstå detta? Orsaken är att ett lands eller en regions ekonomi inte behöver anpassa sig till ett ändrat arbetskraftsutbud enbart via löne- eller sysselsättningsförändringar (Sarvimäki, 2010a). I verkligheten finns det flera alternativ. Immigration kan ge upphov till strukturella förändringar i en produktionsprocess. Ifall arbetskraftsutbudet ökar generellt, eller inom vissa branscher, kan efterfrågan anpassa sig därefter. Inflyttning av lågkvalificerad arbetskraft kan resultera i att man inte behöver investera i kostsam automatisering eller flytta produktionsverksamhet utomlands, utan i stället kan sysselsätta människor. Tillväxten av sådana jobb skapar nya jobb inom andra branscher såsom produktutveckling, försäljning, hantering och export. Därtill bör man komma ihåg att invandrad arbetskraft och infödd arbetskraft sällan är varandras perfekta substitut. Invandrare får

ofta jobb inom lågkvalificerade arbeten till vilka det är svårt att rekrytera infödda.

Kunskapen om hur ett lands eller en regions ekonomi på alternativa sätt anpassar sig till immigration är ännu så pass bristfällig att det är svårt att ge entydiga svar, i synnerhet vad gäller konsekvenserna i en välfärdsstat som Finland. **I ljuset av tidigare forskning är den rimligaste konklusionen att för den infödda befolkningen som helhet har invandringen inte några märkbara negativa effekter.**

4.2. Hur påverkas den offentliga ekonomin?

Bortsett från de indirekta effekter som diskuterats ovan kan immigrationen också ha direkta effekter på samhällsekonomin, vilka påverkar befolkningen i sin helhet. Detta sker om den offentliga sektorns utgifter och inkomster påverkas av utökade inkomstöverföringar, högre skattetryck, reducerad offentlig service, sämre utbildningsmöjligheter, och så vidare. En beräkning av nettoeffekten för den offentliga ekonomin är i princip enkel. Man tar mellanskillnaden av de skatter invandrare betalar och de förmåner de erhåller vid en given tidpunkt. Tittar man exempelvis på de invandrare som kommit till Storbritannien från de nya EU-länderna under perioden 2005–2009 finner man att de betalar 1,4 gånger mer i skatt än vad de åsamkar i utgifter för den offentliga sektorn (Dustmann et al., 2010). För personer födda i Storbritannien är motsvarande tal 0,9, vilket innebär att de skulle vara en belastning för den offentliga ekonomin.

Dylika statistiska beräkningar är dock inte speciellt användbara, och i värsta fall helt missvisande, eftersom de inte beaktar att de utgifter och inkomster en individ påför den offentliga sektorn är mycket ojämnt fördelade över en livstid (Sarvimäki, 2010a). De största kostnaderna finns i livets början och i livets slutskede,

medan de största inkomsterna finns i medelåldern. Den offentliga sektorns nettointäkter över en individs livstid har då formen av ett omvänt U. Många första generationens invandrare har härmed inte åsamkat det nya hemlandet de kostnader som uppstår vid låg ålder. Därtill kommer kostnaderna i hög ålder att reduceras till följd av bortflyttning. En tredjedel av de immigranter som kom till Finland under 1990-talet fanns inte längre kvar i landet vid mitten av 2000-talet (Karvinen, 2009). Det är därför den diskonterade summan av framtida inkomster och utgifter man borde beräkna, och härmed också beakta kommande generationer, återflyttning och strukturella förändringar i beskattningen och välfärdssystemet. Nyfödda personer i den infödda befolkningen utgör då en lämplig jämförelsegrupp. Problemet är förstas att detta kräver mängder av information som egentligen inte existerar, vilket gör att man måste använda sig av diverse antaganden. Resultaten beror i hög grad på dessa antaganden. Följaktligen är det svårt att uttala sig ens om förtecknet på nettoeffekten.

De första studierna på området gjordes för USA i början av 1990-talet. Resultaten varierade från skattningar som sade att immigranter betalade 27 miljarder dollar mer i skatter än vad de fick i form av inkomstöverföringar, till att de åsamkade en kostnad på 60 miljarder dollar (Pekkala, 2005). Den stora variationen berodde på vilka antaganden man gör om hur mycket skatter invandrare betalar under sin livstid, i hur hög grad de använder offentlig service, och hur länge de är bosatta i mottagarlandet. Senare amerikanska studier antyder att nettoeffekten är liten (Lee och Miller, 2000; Storesletten, 2000). En genomsnittlig immigrant resulterar i en vinst på några tusen dollar under hela sin livstid, men skillnaden mellan grupper är stor. Högutbildade betalar mer skatt än vad de får i inkomstöverföringar och offentlig service, medan lågutbildade, äldre, och familjeimmigration orsakar utgifter för den amerikanska ekonomin.

**En tredjedel av de
immigranter som kom
till Finland under
1990-talet fanns inte
längre kvar i landet vid
mitten av 2000-talet.**

Också europeiska studier antyder att nettoeffekten av immigration är liten, trots att den offentliga sektorn är avsevärt större än i USA och immigranterna i Europa tenderar att vara mindre framgångsrika på arbetsmarknaden (Pekkala, 2005). Personer som immigrerar vid ung vuxen ålder, vilket i allmänhet är fallet, genererar intäkter till värdlandet över sin livstid, medan andra grupper tenderar att medföra kostnader. Nyss anlända och grupper med svag koppling till arbetslivet, såsom flyktingar, orsakar härmed högre kostnader än immigranter som bott längre tid (Gustafsson och Österberg, 2001). Samtliga resultat baserar sig dock på diverse antaganden om hur offentliga utgifter för infrastruktur, ett lands försvar, och dylikt, fördelar sig över den infödda befolkningen och invandrarbefolkningen. Å ena sidan kan man anta att offentliga varor och tjänster produceras oberoende av immigrationens storlek och att en enskild immigrants konsumtion av dessa inte ökar utgifterna. Å andra sidan kan man anta att infödda och immigranter konsumerar relativt sett lika stora mängder och att utgifterna ökar proportionellt med invandringens omfattning.

Beräkningar för Sverige är också mycket känsliga för vad man betraktar som ett rimligt scenario (Storesletten, 2003). Ifall man utgår ifrån att alla invandrare och deras barn inte flyttar ur Sverige vid en senare tidpunkt orsakar en genomsnittlig immigrant en totalutgift på 18 000 euro, medan motsvarande tal för en nyfödd rikssvensk är 5 000 euro. Om däremot en fjärdedel av immigranterna flyttar från Sverige då de har uppnått 65 års ålder, vilket inte är helt orimligt, så medför den genomsnittliga immigranten en intäkt på 7 000 euro. Beroende på scenario landar man på tal mellan -70 000 och +30 000 euro vad gäller den genomsnittliga immigrantens nettoeffekt på den offentliga ekonomin. Variationen blir ännu större om man ytterligare beaktar skillnader mellan åldrar, utbildningsnivåer och kön.

För Finlands del har inga fullständiga beräkningar gjorts på detta område. Denna brist på kunskap har uppmärksamrats av nationalekonomer, så inom överskådlig framtid kommer vi sannolikt att få ta del av skattningar angående immigrationens nettoeffekter också för Finland. De rikssvenska resultaten är inte särdeles lämpliga att överföra på vårt land, i synnerhet då immigrationsflödet till Sverige är och har varit mycket större. Därtill bör man tänka på att nettoeffekten är starkt beroende av invandrarnas fördelning enligt ursprungsland, utbildning och ålder. Den övergripande slutsatsen är sålunda att ifall immigrationen har en negativ effekt på den offentliga ekonomin i Finland måste den anses vara liten.

Detta är dock inte liktydigt med att påstå att immigranterna skulle vara utan betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt och samhällsekonomin överlag. Närmare hälften av alla sysselsatta invandrare i Helsingfors arbetar inom branscher av central betydelse för infrastrukturen, såsom kollektivtrafiken, renhållningen, byggbranschen, samt restaurang- och hotellnäringen (HKT, 2010). Huvudstadsregionen är härmed ofrånkomligen beroende av deras arbetsinsatser. En annan ekonomiskt relevant fråga, som behandlas härnäst, är invandringens potentiella effekter på utrikeshandeln.

**Närmare hälften av alla
sysselsatta invandrare
i Helsingfors arbetar inom
branscher av central
betydelse för infrastrukturen,
såsom kollektivtrafiken,
renhållningen, bygg-
branschen, samt restaurang-
och hotellnäringen.**

5. Immigration och utrikeshandel

Tanken om ett samband mellan immigration och utrikeshandel härrör ur internationell ekonomi, där man använder modeller för att kvantifiera handelskostnaders inverkan på internationella handelsströmmar (Anderson, 1979; Helpman och Krugman, 1985; Bergstrand, 1989). Teorin behandlar informationsbarriärer som en viktig förklaring till bilaterala handelskostnader. Grundidén är att företag kan ha svårt att få tillförlitlig information om länder vars affärskultur, språk, regelsystem och institutioner skiljer sig från det egna landet. Sådana informationsbarriärer driver upp kostnaderna för import och export. Utlandsfödda personer besitter unika kunskaper om sina födelseländer som kan brygga sådana kulturella skillnader. De kan härmed förmedla information som reducerar kostnaderna för distribution, marknadsföring och annat resurskrävande genom kännedom om hemlandets människor, normer, politik och historia. Härmed vet de hur förhandlingsprocesser bör utformas och affärskontrakt upprättas för att uppnå önskade resultat. Den bilaterala handeln stimuleras sålunda av sänkta informationsbarriärer, som representeras av immigranterna.

Det finns tidigare empiriska belägg, från bland annat USA, Kanada och Storbritannien, som stöder teorin om att immigranter ökar den bilaterala handeln (Gould, 1994; Head och Ries, 1998; Girma och Yu, 2002; Herander och Saavedra, 2005; Dunlevy, 2006). Analysen i denna rapport bygger på en studie gjord för Sverige (Hatzi Georgiou, 2009). Den svenska studien finner att en tioprocentig ökning av den totala immigrantstocken resulterar i en sexprocentig ökning av exporten till landet i fråga, medan importen till Sverige från detta land ökar med nio procent. Motsvarande analyser från

andra länder finner ett avsevärt svagare samband, eller att handeln ökar med mellan 0,1 och 3,5 procent.

Modellen säger att handeln med ett visst land beror på antalet immigranter från detta land, landets ekonomiska storlek, folkmängden, avståndet, huruvida gemensam gräns finns, om landet har egen kust, samt om det är medlem i ett förbund som gynnar internationell handel. Specifikationen blir härmed

$$\ln X_{ijt} = \alpha + \beta_1 \ln m_{ijt} + \beta_2 \ln Y_{jt} + \beta_3 \ln d_{ij} + \beta_4 \ln pop_{jt} + \beta_5 gr_{ij} + \beta_6 ku_j + \beta_7 eu_{jt} + \beta_8 wto_{jt} + \varepsilon_{ijt}$$

Den beroende variabeln X_{ijt} är finländsk export till, respektive import från, land j vid tidpunkt t . Antalet immigranter födda i land j som är bosatta i Finland vid tidpunkt t representeras av m_{ijt} . Bruttonationalprodukten för land j ges av Y_{jt} . Distansen d_{ij} anger avståndet mellan Helsingfors och den folkrikaste staden i respektive land. Ett lands folkmängd ges av pop_{jt} . De fyra övriga variablerna är binära och anger om landet har gemensam gräns med Finland, om landet har egen kust, om landet är EU-medlem, samt om landet är WTO-medlem. Variablernas parametrar utgörs av respektive β . Modelens intercept betecknas med α och den stokastiska feltermen med ε_{ijt} . Av specifikt intresse är β_1 , som anger hur Finlands utrikeshandel (export respektive import) beror av immigrantstocken. Eftersom den beroende variabeln är i logaritmerad form skall en skattad parameter tolkas som effekten av en förklarande variabel på den procentuella förändringen av utrikeshandeln. För de oberoende variabler som är logaritmerade, såsom immigrantstocken, får vi en tolkning i termer av elasticitet. Skattningen för β_1 säger härmed hur mycket den finländska utrikeshandelns volym relativt sett påverkas av en given relativ förändring i immigrantstocken.

De år som inbegrips i analysen är 1998–2009. Länderna utgörs av Finlands femtio största handelspartners vad gäller export respektive import under vardera året. Detta resulterar i totalt 600

observationer för respektive modell. De utgör över 95 procent av all finländsk export och import under tidsperioden. Information om immigrantstocken enligt födelseland kommer från Statistikcentralen, liksom handelsdata som baserar sig på Tullstyrelsens statistik. Information om handelspartners BNP och folkmängd är från Världsbanken, och de geografiska indikatorerna från Centre d'Etudes Prospectives et d'Informations Internationales. Alla data som används är sålunda fritt tillgängliga via olika hemsidor eller officiella publikationer.

Resultaten av de empiriska analyserna sammanfattas i tabell 4. De första två kolumnerna gäller finländsk export och de två senare finländsk import. Eftersom data består av sammansatta tvärsnitt presenteras här skattningar både från anpassningar som exkluderar variabeln observationsår (modell 1) och de som inkluderar denna variabel (modell 2). Skillnad i resultat mellan dessa specifikationer är dock inte särskilt stor.

Tabell 4. Skattade effekter av valda variabler på finländsk export respektive import

	Export				Import			
	Modell 1		Modell 2		Modell 1		Modell 2	
Immigrantstock	0,035	(0,018)	0,054	(0,018)	0,112	(0,024)	0,116	(0,024)
BNP	0,622	(0,024)	0,669	(0,025)	0,583	(0,034)	0,589	(0,036)
Avstånd från Finland	-0,581	(0,035)	-0,563	(0,033)	-0,351	(0,053)	-0,348	(0,052)
Populationsstorlek	-0,117	(0,027)	-0,163	(0,025)	-0,074	(0,042)	-0,078	(0,044)
Grannland	0,601	(0,094)	0,526	(0,090)	1,032	(0,118)	1,014	(0,117)
Landbundet	-0,433	(0,067)	-0,416	(0,059)	0,053	(0,082)	0,057	(0,081)
EU-medlem	0,061	(0,063)	0,071	(0,057)	0,400	(0,091)	0,405	(0,090)
WTO-medlem	-0,020	(0,071)	-0,096	(0,072)	-0,418	(0,115)	-0,446	(0,115)
Observationsår	Nej		Ja		Nej		Ja	
Konstant	-3,663	(0,408)	-4,236	(0,401)	-5,867	(0,631)	-6,065	(0,637)
Justerad R ²	0,776		0,802		0,750		0,755	

Talen inom parentes är estimatens robusta standardfel. Antalet observationer är 600. Skattningarna är från linjära regressionsmodeller av typen OLS.

Skattningarna tyder på att det finns ett positivt och statistiskt signifikant samband mellan antalet utlandsfödda och finländsk utrikeshandel, men man bör ändå vara försiktig med att se detta som en entydig kausal effekt. **En ökning av immigrantstocken med tio procent medför en ökning av den finländska exporten på mellan 0,35 och 0,54 procent, beroende på vilken modell man föredrar. För finländsk import tenderar immigrantstockens betydelse att vara ännu större. Importen ökar med drygt en procent till följd av en tioprocentig ökning av immigrantstocken.** Dessa skattningar för Finland är avsevärt lägre än Hatzigeorgious för Sverige, men i linje med resultat från flera andra länder.

De relativt moderata effekterna är inte överraskande, vilket också kan illustreras med hjälp av två enskilda handelspartners. Figur 4 anger importen till och exporten från Ryssland respektive Estland (mätt i miljoner euro i 2009 års penningvärde) samt antalet immigranter födda i vardera landet under den aktuella perioden. Eftersom fokus ligger på relativförändringar är samtliga värden logaritmerade. Immigranter från dessa två länder är starkt representerade bland Finlands utomlands födda befolkning och de har, som synes, också ökat i antal. Utvecklingen av utrikeshandeln, å andra sidan, är inte lika entydig. Den med Ryssland uppvisar en stigande trend, bortsett från nedgången det sista året, medan exporten till och importen från Estland snarast fluktuerar mellan åren. I ljuset av detta brottstycke ur data är det sålunda inte rimligt att heller förvänta sig ett väldigt starkt samband mellan immigrantstocken och utrikeshandeln.

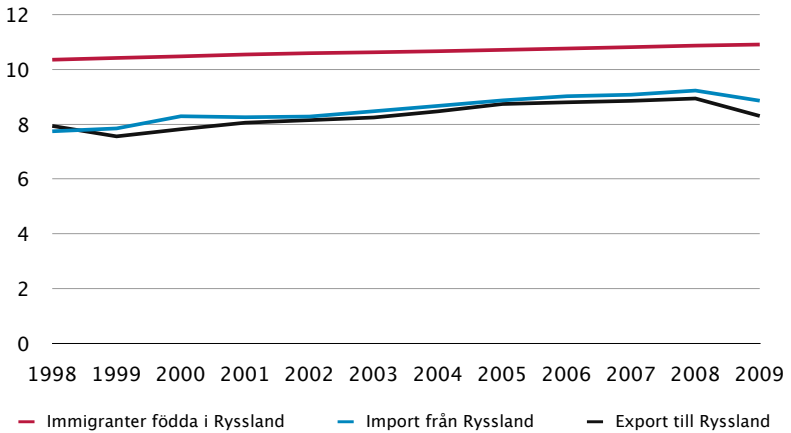

**Skattningarna tyder på att
det finns ett positivt samband
mellan antalet utlandsfödda
och finländsk utrikeshandel.**

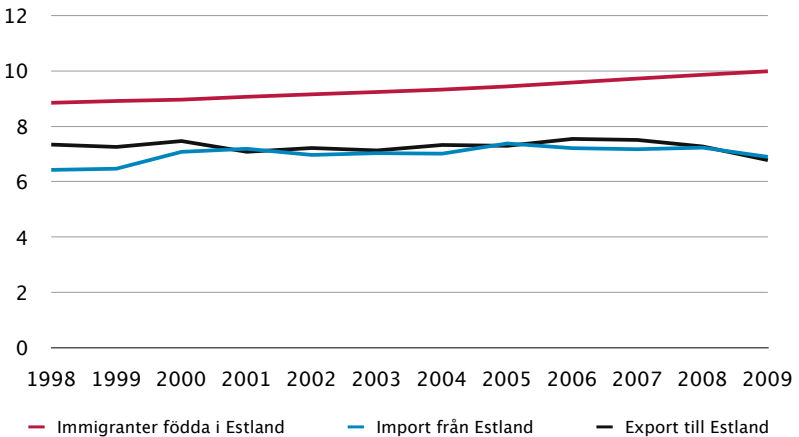

Figur 4. Den i Ryssland respektive Estland födda immigrantbefolkningen i Finland, samt importen från och exporten till Ryssland respektive Estland (logaritmerade skalor), 1998–2009

Ryssland

Estland

De skattade effekterna av övriga variabler är i stort vad man kan förvänta sig (se tabell 4). Finländsk handel beror positivt av handelspartners ekonomiska storlek och negativt av det geografiska avståndet. Folkmängden i ett land har en viss negativ effekt, medan handeln med grannländer är avsevärt större än med dem som inte är grannländer. Avsaknad av egen kust sänker handelsflödet med Finland, medan EU-medlemskap höjer det. WTO-medlemskap har en negativ inverkan på handeln med Finland, vilket ter sig märkligt. Betydelsen av denna variabel för de övriga skattade parametrarna är dock av marginell betydelse. De variabler som är av störst betydelse för utrikeshandeln är handelspartners ekonomiska storlek och det geografiska avståndet. Effekten av immigrantstocken överskattas avsevärt ifall inverkan av dessa två variabler inte skulle beaktas. Tillsammans förklarar alla variablerna drygt tre fjärdedelar av den totala variationen i finländsk utrikeshandel.

Elasticiteter på 0,05 vad gäller sambandet mellan finländsk export och immigrantstocken, och 0,11 vad gäller sambandet mellan finländsk import och immigrantstocken, verkar vid första anblick vara ganska anspråkslösa tal. Sätter man in dem i ett sammanhang inser man dock att den ekonomiska betydelsen är långt ifrån försumbar. Vi kan ta år 2009 som exempel. Då bodde drygt 233 000 utlandsfödda personer i Finland. Den totala exporten uppgick till drygt 45 miljarder euro och den totala importen till nästan 44 miljarder euro. En ökning av antalet utlandsfödda med tio procent, det vill säga med drygt 23 000 personer, skulle enligt skattningarna resultera i en ökning av exporten med 225 miljoner euro och av importen med 480 miljoner euro. Immigrationen till Finland kan sålunda medföra avsevärda indirekta fördelar för samhällsekonomin genom en ökad utrikeshandel.

Globaliseringen innebär nya utmaningar för små öppna ekonomier som Finland, vilka blir alltmer beroende av den internationella handelsutvecklingen. Tullar på utländska varor har i viss

mån minskat i betydelse, medan nya handelshinder har trätt in. De senare inbegriper lagar, regleringar, normer och krångliga byråkratiska principer som inte behöver vara kopplade till nationsgränser (Hatzigeorgiou, 2010). Företag som vill bedriva handel med länder som omfattas av sådana hinder kan förlora sin konkurrensfördel, vilket gör det viktigt för dem att förse sig med specifik kunskap om utlandsmarknaden i fråga. Immigranter från ett land eller område med vilket handel idkas kan härmed bidra till att minska på sådana informationsfriktioner genom kunskap om sedvänjor, normer, kultur och språk.

6. Immigranternas möjligheter och invandringens samhällsekonomiska potential

År 2010 var immigrationen till Finland åtta procent lägre, eller 2100 personer färre, än år 2009. Invandringen utgjorde dock mer än hälften av den totala årliga befolkningsökningen på drygt 23 000 personer år 2010 (Statistikcentralen, 2011a). Detta är ett led i globaliseringen av produktionsprocesser, den ökande internationella rörligheten av produktionsfaktorer, och konkurrensen mellan länder om humankapital och kunskap. Närmare 40 procent av alla arbetsplatser som skapas inom OECD-området sägs vara relaterade till den internationella rörligheten mellan länderna (OECD, 2010). Finland är naturligtvis inte en isolerad del av detta skeende. Ur denna skrift har framgått att immigrationens negativa konsekvenser för ett land som Finland måste anses vara marginella, både vad gäller frågan om huruvida immigranter påverkar infödda finländares förvärvsmöjligheter och belastningen av den offentliga ekonomin. Den åldrande befolkningen, en avtagande ekonomisk tillväxt, viljan att upprätthålla ett omfattande välfärdssystem, och innovationsbehovet förutsätter snarare immigration. I synnerhet på längre sikt kommer Finland, liksom de flesta andra europeiska länder, att ha stor nytta av immigranter.

Det betyder dock inte att man skall bortse från existerande problem. Immigranternas integrationssvårigheter mätta i termer av låg sysselsättning är ofrånkomligen de mest relevanta. En förbättring

**Invandringen utgjorde mer än
hälften av den totala årliga
befolkningsökningen på drygt
23 000 personer år 2010.**

av invandrarnas position på arbetsmarknaden höjer inte bara individernas egenvärde, utan tar också udden av den kritiska attityden gentemot immigration, samtidigt som den förbättrar balansen i den offentliga och privata ekonomin också på kort sikt. Två huvudsakliga lösningar finns. Det kan göras med invandringspolitiska medel genom att påverka inflödet av immigranter, eller på integrationspolitisk väg genom riktade åtgärder till dem som har kommit hit.

6.1. Invandringspolitikens utformning

Statsminister Matti Vanhanens första regering beredde ett invandrarpolitiskt program som statsrådet godkände som ett principbeslut i oktober 2006 (Arbetsministeriet, 2006). Vanhanens andra regering förband sig sedermera att genomföra de inskrivna åtgärderna. Enligt regeringens strategidokument är programmets övergripande mål ”att definiera invandringspolitikens värden samt respektera de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna, verka för en god förvaltningskultur, samt avvärja hot i samband med invandring”. Programmet syftar vidare till att ”utgöra en övergripande ram för planeringen och verkställandet av politiken gällande speciellt invandring som riktar sig till Finland från länder utanför EU- och EES-området, samt att främja utvecklingen mot ett pluralistiskt, mångkulturellt och icke-diskriminerande samhälle som stödjer internationaliseringen i Finland, förbättrar den internationella konkurrenskraften, samt att vara ett medel som svarar mot den åldrande arbetskraftens och befolkningens utmaningar”. I målen ingår också tanken på en aktiv invandringspolitik, vilken konkretiserats närmare i termer av ett åtgärdsprogram för arbetskraftsinvandring (Inrikesministeriet, 2009).

Regeringsprogrammet framhåller sålunda de humanitära orsakerna bakom immigration, men poängterar också möjligheterna till aktiva åtgärder, och då i synnerhet främjandet av arbetsrelate-

rad invandring. Innan programmet skrevs hade dock arbets- och familjerelaterad immigration proportionellt sett redan börjat öka, medan antalet personer som anlände av humanitära skäl hade minskat.

Finländsk invandringspolitik är i hög grad ett barn av sin tid och härmed i linje med många andra EU-länders. Inom Europa tenderar aversionen gentemot immigranter vara större inom olika arbetstagarorganisationer och den stora allmänheten än bland offentliga beslutsfattare och arbetsgivarorganisationer (Kahanec och Zimmermann, 2011). Inom många länder har därför olika intresseorganisationer svårt att enas om en mer generell invandringspolitik. Behovet av arbetskraft inom vissa branscher uppmärksammas dock allt mer. En större konsensus verkar därför råda vad gäller frågan om att tillämpa mer restriktiva kriterier för att gynna invandring av högkvalificerad arbetskraft.

Invandringspolitiken ligger i händerna på enskilda länders regeringar. EU-kommissionen har emellertid varit mycket aktiv i utarbetandet av ett arbetstillstånd för högkvalificerad arbetskraft som kommer från länder utanför den europeiska unionen. Idén bygger på de kvoterings- eller poängsystem som under längre tid har funnits i länder såsom USA, Kanada och Australien, där invandrare också är bättre integrerade på arbetsmarknaden än i Europa. I sin nuvarande utformning är detta ”blue card”, vars namn har inspirerats av USA:s ”green card”, emellertid en urvattnad variant av det ursprungliga förslaget och har lett till kritik för att vara diskriminerande. **Det finns sålunda en balansgång mellan en restriktiv invandringspolitik som fokuserar på direkt avkastning av invandring och alla människors lika rättigheter.**

De demografiska förutsättningarna i Finland gör att man inom många branscher kommer att få uppleva en brist på arbetskraft. Ny sådan behöver ofta skolas in för specifika arbetsuppgifter. En avsevärd del av immigranterna behöver därmed inte ha en hög utbild-

ning från hemlandet för att bidra med ekonomiska och produktiva insatser i det finländska samhället. Hur skall då dessa invandrare stödas? En möjlighet är genom olika integrationspolitiska åtgärder. En annan, som diskuteras härnäst, är att de finner en alternativ väg in på arbetsmarknaden genom att bli egenföretagare.

6.2. Företagande bland invandrare

I länder med stor immigrantbefolkning, såsom exempelvis Sverige, framhålls invandrares företagande som en väsentlig del av arbetsmarknaden och samhällsekonomin. **I Sverige sysselsätter invandrarföretag över 200 000 personer och bidrar med cirka 35 miljarder kronor till Sveriges BNP** (Klinthäll och Urban, 2010). Invandrare har ofta svårt att få jobb därför att vanliga arbetsgivare finner det problematiskt att bedöma deras kompetens. Invandrarerna själva vet dock vilka kunskaper de besitter och kan utnyttja dem genom egenföretagande. Ett eget företag är härmed ett behändigt sätt att ta sig in på arbetsmarknaden och samtidigt skapa jobb för både immigranter och andra med likartade svårigheter. Invandrarföretag i Sverige erbjuder sålunda många människor möjligheten till en första ordentlig kontakt med arbetsmarknaden.

I Finland kan immigranternas egenföretagande ha samma potential. Det finns dock en avsevärd skillnad mellan länderna, bortsett från det faktum att antalet immigranter i Sverige är mycket större. Av alla sysselsatta utrikes födda personer i Sverige var 6,7 procent egenföretagare år 2006, medan motsvarande siffra för förvärvsarbetande personer med svensk bakgrund var endast 5,9 procent. Dessa är personer som äger och driver ett företag som sin största inkomstkälla. Andelen företagare av alla sysselsatta, å andra sidan, var 12,5 procent, vilket i stort motsvarar situationen i Finland. I Finland är dock immigranternas relativa position vad gäller företagande inte lika tillfredsställande. Detta belyses av tabell 5, som

baseras på statistik för år 2008, vilken möjliggör en granskning av företagande, arbetslöshet och sysselsättning enligt medborgarskap (Statistikcentralen, 2011b). Den offentligt tillgängliga statistik som talen baserar sig på separerar inte olika åldersgrupper, annat än över 14 år födda. Detta gör att jag i beskrivningen har valt att utesluta studerande och pensionärer. Tyngdpunkten ligger sålunda på personer i åldrar mellan knappt 20 år och drygt 60 år. Denna avgränsning är dock av marginell betydelse för helhetsbilden. En måhända större brist är att immigranter här identifieras enbart på basen av utländskt medborgarskap. Detta medför en underskattning av immigrantbefolkningen, eftersom många invandare blir finländska medborgare efter några år i landet.

Tabell 5. Företagande, arbetslöshet och sysselsättning enligt medborgarskap 2008

	% företagare	% företagare av sysselsatta	Sysselsätt- ningsgrad %	Arbets- löshets- grad %	Total befolk- ning, alla åldrar
Medborgarskap, män					
Finländskt	11,3	13,2	85,4	9,8	2536594
Estniskt	5,0	7,0	71,2	10,5	10610
Ryskt	4,4	7,2	61,2	22,2	11022
Från övriga Europa	8,4	12,2	68,9	12,2	26200
Afrikanskt	2,8	4,8	57,5	25,1	8507
Amerikanskt	5,9	9,9	59,1	13,0	2911
Asiatiskt	5,7	9,8	57,7	21,2	14456
Oceanskt eller okänt	5,1	8,8	57,8	20,3	1353
Alla med utländskt	6,1	9,5	64,4	16,4	75059
Medborgarskap, kvinnor					
Finländskt	6,1	7,0	86,6	7,5	2646464
Estniskt	4,2	5,9	71,7	10,9	11994
Ryskt	3,0	6,4	45,8	32,4	15887
Från övriga Europa	4,1	7,5	55,0	16,8	16355
Afrikanskt	0,7	2,1	31,8	38,5	5653
Amerikanskt	3,5	7,7	45,0	17,5	2242
Asiatiskt	4,6	11,3	40,9	29,6	15141
Oceanskt eller okänt	3,2	7,3	43,7	26,8	925
Alla med utländskt	3,7	7,3	50,8	23,0	68197

De procentuella andelarna har beräknats för personer över 14 år som inte studerar eller är pensionärer.

Talen i tabellens andra kolumn visar att andelen företagare av alla sysselsatta är avsevärt lägre bland män med utländskt medborgarskap, 9,5 procent, än bland män med finländskt medborgarskap, 13,2 procent. För kvinnornas del är dock situationen till immigranternas fördel. Andelen företagare av alla förvärvsarbetande kvinnor med utländskt medborgarskap är 7,3 procent, jämfört med 7,0 procent för kvinnor med finländskt medborgarskap.

Eftersom skillnaden i sysselsättningsgrad mellan finländare och immigranter är mycket stor är denna jämförelse dock inte speciellt rättvis. Fokus borde snarare ligga på andelen företagare i hela be-

folkningen i dessa åldrar, vilket anges i den första kolumnen. Andelen egenföretagare bland både män och kvinnor med utländskt medborgarskap är bara drygt hälften av den bland personer med finländskt medborgarskap. Det finns dock en avsevärd skillnad mellan immigrantgrupperna. Män med europeiskt medborgarskap, annat än estniskt och ryskt, har en relativt hög företagarbenägenhet. De tenderar också att i övrigt ha bättre arbetsmarknadsutfall än andra invandrargrupper, esterna undantagna. Bland kvinnor med utländskt medborgarskap är det bara esterna som har en sysselsättningsgrad över 70 procent och en arbetslöshetsgrad som inte är flerfaldig den för finländska kvinnor. Asiatiska medborgare har den högsta kvinnliga företagarbenägenheten bland invandrare, men gruppens arbetsmarknadssituation är överlag dystert.

Den låga företagarbenägenheten i immigrantbefolkningen kan sannolikt förklaras av faktorer liknande dem som bestämmer arbetsmarknadsutfall överlag. I synnerhet för Finlands del kan bristande språkkunskaper i kombination med avsaknaden av extensiva invandrarnätverk vara av betydelse. Företagande och entreprenörskap har den stora fördelen att de genererar arbetsplatser, och dessa ger intäkter till samhällsekonomin. Man kan dock inte förvänta sig att ett utökat egenföretagande skulle vara en allomfattande lösning för att främja immigranternas sysselsättning. Bara en halvering av den absoluta skillnaden i sysselsättningsgrad gentemot finländare innebär att företagarbenägenheten i den manliga immigrantbefolkningen borde höjas från 6,1 till 16,6 procent. För kvinnor medför motsvarande beräkningar, som inte beaktar några kringeffekter, en ökning av andelen företagare från 3,7 till 21,7 procent, vilket givetvis ligger långt bortom vad som är praktiskt genomförbart.

Egenföretagande är sålunda inte den allena rådande lösningen för att råda bot på den låga sysselsättningen bland invandrare. Det

**Andelen egenföretagare
bland både män och kvinnor
med utländskt medborgar-
skap är bara drygt hälften
av den bland personer med
finländskt medborgarskap.**

finns därför all anledning att fundera över hur en lyckad integrationspolitik kunde se ut.

6.3. Integrationspolitikens utformning

I regeringens invandarpolitiska program (Arbetsministeriet, 2006) behandlas också integrationspolitiska faktorer. En av riktlinjerna är att alla invandrare behöver vägledning som stöder deras möjligheter att verka i samhället. I en senare redogörelse till riksdagen (Statsrådet, 2008) betonas att integrationen ”skall genomgå olika program och strategier på riksnivå, och att olika sektorer skall inkludera främjande av integration i sina kvalitetskriterier”. Som nyckelsektorer nämns boende, utbildning, dagvård och andra former av socialservice, hälso- och sjukvård samt arbetskraftsservice. **Av särskild vikt är att förebygga negativa konsekvenser av invandras koncentration till specifika bostadsområden i de stora städerna och invandrarnas låga sysselsättning.**

Den befintliga lagen om invandras integration trädde i kraft i maj 1999. Tyngdpunkten i invandringen låg då på humanitära orsaker. Det har härmed funnits ett behov av en ny lag, som är bättre anpassad för arbetsrelaterad immigration. En sådan har utarbetats, stadfästs, och träder i kraft i september 2011 (Inrikesministeriet, 2010). Denna säger att invandrare ska ges en inledande kartläggning för att utreda personliga behov av integrationsutbildning och annan utbildning, eller styras direkt in i arbetslivet. Alla arbetslösa invandrare samt de som är beroende av utkomststöd skall ha rätt till denna inledande kartläggning, men även andra invandrare kan genomgå och få anvisningar om den. På basis av kartläggningen bedömer myndigheten om invandraren behöver en egentlig integrationsplan, vilken innehåller ett förslag för integrationsutbildningen och annat stöd som behövs för att främja sysselsättningen. Alla invandrare som anses behöva en integrationsplan på basis av

den inledande kartläggningen har rätt att få en. Kommunerna ska få ersättning från statsbudgeten för de utgifter som den inledande kartläggningen orsakar. Det föreslås också att integrationsutbildningen utvecklas genom ett separat försöksprojekt. Syftet med detta är att söka så effektiva modeller som möjligt för att styra invandraren direkt till arbetsmarknaden, eller stödja integrationen för invandrare som redan är inne på arbetsmarknaden. Vidare skall modeller utvecklas för invandrare som behöver särskilt stöd samt för invandrarbarn och unga.

Hur den nya lagen implementeras i praktiken återstår att se. Målsättningarna är i alla fall lovvärda och signalerar en lyhördhet gentemot vad som har visat sig vara framgångsrika exempel på god integration. I Sverige har det argumenterats att ledtrådarna för att lyckas är att man i och med mottagandet av invandrare i ett mycket tidigt skede fokuserar på arbete, och att immigranternas kompetens matchas mot företagens (Sandelind och Ådahl, 2010). Stat och kommun borde också i allt högre grad utnyttja immigranternas etniska nätverk. Arbetslösa invandrare kan då få stöd av personer med samma bakgrund som har fått jobb och skapat sig en karriär i det nya hemlandet.

6.4. Exemplet Närpes

Det finns slående likheter mellan de kommuner i Sverige som har lyckats bäst med integrationen och den kommun i Svenskfinland, Närpes, som torde ha det bästa ryktet i Finland vad gäller omhändertagande av invandrare. Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo är kommuner med en hög andel utrikes födda, över 15 procent, varav en stor del är bosnier (liksom i Närpes). Sysselsättningen bland immigranter i dessa kommuner är i linje med inrikes födda och till och med över snittet för befolkningen i hela riket. Andra orter i Sverige som lyckats förhållandevis väl i detta hänseende

är Emmaboda, Järfälla och Gislaved (Carlson, 2010; Ekberg, 2010). Liksom Närpes karaktäriseras kommunerna av småföretag, småskalig produktion, en välfungerande arbetsmarknad och ett gott företagsklimat. Många av branscherna kännetecknas av att de inte avkräver särdeles goda landsspecifika kunskaper, såsom språkkunskaper, för att man skall få tillträde till arbetsmarknaden. En annan gemensam nämnare är att civilsamhället och föreningslivet på orterna är starkt. Eftersom sysselsättningsgraden bland infödda i dessa kommuner är hög har företagen därtill incitament att anställa invandare, eller göra dem anställningsbara (Rosenqvist, 2010).

Givetvis kan det också vara fråga om selektion. De immigranter som bosätter sig i dessa kommuner gör det just därför att det är lätt att få jobb där, medan de som inte får jobb, eller inte anser sig passa in, väljer att flytta. Också här kan en parallell dras. En vanlig strategi för att få jobb bland vietnamesiska kvotflyktingar i Sverige har varit att flytta från den kommun där de ursprungligen placerades till orter där det finns släkt och vänner (Rönqvist, 2009). De etniska nätverkens betydelse skall sålunda inte underskattas, trots att en geografisk koncentration av etniska minoriteter ofta uppfattas som segregering. Av de vietnameser som utgjorde den första vågen av kvotflyktingar i Närpes på 1980-talet bor praktiskt taget ingen kvar på orten idag.

Ovanstående omständigheter verkar dock inte vara tillräckliga för att förklara kommunernas lyckade integration av invandrare. **En ytterligare orsak kan vara att det i arbetsmarknadens funktionssätt finns något som underlättar kontakten mellan arbetsökande och arbetsgivare, såsom korta beslutsgångar som ofta sker i informella nätverk. I dessa finns en närkontakt mellan det privata näringslivet och offentliga myndigheter som gör att invandrare snabbt introduceras på den lokala arbetsmarknaden. Det mesta tyder på att så också är fallet i Närpes.**

6.5. Slutord

En lyckad integrationspolitik går sålunda hand i hand med en i övrigt lyckad arbetsmarknads- och näringslivspolitik. Att introduktionen i det nya samhället så långt möjligt skräddarsys enligt den enskilde immigrantens och det lokala näringslivets behov är härmed viktigt. Eftersom dessa behov varierar avsevärt mellan kommuner och invandrargrupper är det föga troligt att en gemensam strategi för hela landet skulle vara fruktbar, vilket regeringen också verkar vara medveten om. Ifall nyanlända invandrare parallellt med språkundervisning och handledning deltar i yrkesinriktade studier, arbetsförlagd utbildning, eller praktik förbättrar de med högsta sannolikhet sina möjligheter att få arbete. Man blir knappast anställningsbar enbart av att läsa det nya hemlandets tungomål. En decentraliserad och arbetsintensiv introduktion av nyanlända immigranter torde härmed gynna hela befolkningen och den finländska ekonomin.

**Framgångsrika invandrar-
kommuner karaktäriseras
av småskalig produktion,
en välfungerande arbets-
marknad och ett gott
företagsklimat. Dessutom
är civilsamhället och
föreningslivet starkt.**

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

Under de senaste två decennierna har Finland gått från att vara en nation vars invandring mestadels har utgjorts av återvändande emigranter, till ett land som i allt högre grad tar emot utländska medborgare. Dessa immigranter utgör i dagsläget över 200 000 personer eller nästan fyra procent av landets befolkning. Den snabba utvecklingen är sannolikt en orsak till den något senkomna men livliga immigrationsdebatten. Målsättningen med den här rapporten är att ge en nyanserad bild av invandringen och dess samhälls-ekonomiska konsekvenser.

Immigranterna har en helt annan åldersstruktur än den finländska befolkningen. Åldersmässigt består de mestadels av unga vuxna och barn, medan de stora efterkrigstida årskullarna dominerar bilden för finländarnas del. Den förbättrade folkhälsan i kombination med de stora årskullarnas inträde i pensionsåldern har konsekvenser för finansieringen av pensioner, välfärdstjänster och annan offentlig service. En invandringspolitik som riktar in sig på arbetslivet skulle kunna svara mot den brist på arbetskraft som uppkommer till följd av den åldrande finländska befolkningen. Den arbetsmarknadsrelaterade invandringen har de facto också ökat avsevärt i betydelse sedan början av 1990-talet, då invandringen närmast berodde på humanitära skäl.

Över 60 procent av landets alla invandrare är bosatta i tvåspråkiga eller enspråkigt svenska kommuner, med en koncentration till Helsingfors, Esbo, Vanda och Åbo. Bara i Helsingfors utgör invandrarna mer än tio procent av befolkningen. Immigranterna är dock långtifrån framgångsrika på arbetsmarknaden. År 2007 befann sig

en fjärdedel av de invandrade männen i arbetsför ålder utanför arbetskraften, jämfört med endast drygt tio procent av de finländska männen. Invandrarnas arbetslöshetsgrad var över 15 procent, medan finländarnas var enbart sex. Endast 63 procent av de invandrade männen var sysselsatta, jämfört med 83 procent av finländarna. Skillnaderna är ännu större bland kvinnor. Knappt två tredjedelar av invandrarkvinnorna stod till arbetsmarknadens förfogande, deras arbetslöshetsgrad var över 20 procent, och endast varannan var sysselsatt.

Resultat

Fokus i rapporten ligger på fyra delvis överlappande frågor. Den första innefattar analyser av varför immigranter överlag klarar sig sämre på arbetsmarknaden än den infödda befolkningen. Den övergripande förklaringen skall sökas i invandrarbefolkningens sammansättning, både i jämförelse med den infödda befolkningen och hur den förändras över tid. Immigranters vistelsetid, ursprungsland, utbildning, språkkunskaper och sociala nätverk är av central betydelse i detta sammanhang. Forskning har visat att invandrares integration på den finländska arbetsmarknaden sker genom förbättrad sysselsättning snarare än genom stigande lön. Det primära är alltså att immigranterna snabbt skulle få jobb. Till följd av sitt sämre sysselsättningsläge är invandrarhushåll större mottagare av inkomstöverföringar än hushåll som består av enbart finländare. Skillnaden mellan immigrantgrupper är dock stor. Hushåll med immigranter från OECD-länder lyfter ett i snitt lika stort belopp som finländska hushåll. Andra immigranthushåll, däremot, lyfter ett dubbelt så stort belopp under sitt första år i landet. Tack vare förbättrad sysselsättning med tid i landet reduceras skillnaden till infödda finländare dock snabbt.

Den andra frågan är om ”invandrarna tar våra jobb”. Största delen av den akademiska expertisen anser att sådana undanträngningseffekter är marginella, om inte obefintliga. Orsaken är att ett lands eller en regions ekonomi inte behöver anpassa sig till ett ändrat arbetskraftsutbud enbart via löne- eller sysselsättningsförändringar. Immigration kan ge upphov till strukturella förändringar i en produktionsprocess, och efterfrågan på arbetskraft anpassa sig efter utbudet. Immigration av lågkvalificerad arbetskraft kan resultera i att man anställer personal i stället för att flytta produktionsverksamhet utomlands eller gör kostsamma investeringar i automatisering. Tillväxten av dessa jobb kan i sin tur resultera i nya arbetsplatser inom andra branscher. Därtill bör man komma ihåg att invandrad arbetskraft och infödd arbetskraft sällan är varandras perfekta substitut. Invandrare får ofta jobb inom arbeten till vilka det är svårt att rekrytera infödda.

Den tredje frågan gäller immigrationens inverkan på den offentliga ekonomin. För Finlands del har inga fullständiga beräkningar gjorts på detta område, men studier från andra länder tyder på att i fall en negativ effekt finns så torde den vara liten, eller under vissa omständigheter till och med positiv. Personer som immigrerar vid ung vuxen ålder, vilket i allmänhet är fallet, genererar intäkter till värdlandet över sin livstid, medan andra grupper tenderar att medföra kostnader. Nyanlända och personer med svag koppling till arbetslivet orsakar härmed högre kostnader än immigranter som bott en längre tid. Beräkningar av det här slaget baserar sig dock på uppskattningar av förväntad återflyttning, samt hur utgifter för infrastruktur, offentliga varor och tjänster samt indirekta skatter fördelar sig över den infödda befolkningen och immigranter. Beräkningar för Sverige landar på tal mellan -70 000 och +30 000 euro vad gäller den genomsnittliga immigrantens nettoeffekt på den offentliga ekonomin. Beaktar man skillnader över åldrar, utbildningsnivåer och kön blir variationen ännu större. Den övergripande

de konklusionen är sålunda att ifall immigrationen har en negativ effekt på den offentliga ekonomin i Finland måste den anses vara liten. Detta är dock inte liktydigt med att påstå att immigranterna skulle vara utan betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt och samhällsekonomin överlag. Huvudstadsregionens kommunikatörer, exempelvis, skulle inte fungera friktionsfritt utan immigranternas arbetsinsatser.

Det har också påtalats att immigration kan ha positiva effekter på ett lands utrikeshandel, vilket skulle förklaras av sänkta handelskostnader på grund av att informationsflödet mellan länder ökar. På basis av en studie från Sverige som finner ett sådant samband utförs här en motsvarande empirisk analys för Finland. Resultaten säger att en ökning av immigrantstocken med tio procent medför en ökning av den finländska exporten på omkring en halv procent och av importen med drygt en procent. Dessa skattningar är avsevärt lägre än vad som erhållits för Sverige, men i linje med resultat från flera andra länder. Sätter man in talen i ett sammanhang inser man att den ekonomiska betydelsen är långt ifrån försumbar. En ökning av antalet utlandsfödda med tio procent, det vill säga med drygt 23 000 personer, skulle resultera i en ökning av exporten med 225 miljoner euro och av importen med 480 miljoner euro. Immigrationen till Finland kan sålunda medföra avsevärda indirekta fördelar för samhällsekonomin genom en ökad utrikeshandel.

Konklusioner

Immigrationens kortsiktiga negativa konsekvenser bör anses vara närmast marginella, både vad gäller invandringens effekter på infödda finländares förvärvsmöjligheter och belastningen på den offentliga ekonomin. Den åldrande finländska befolkningen, en avtagande ekonomisk tillväxt, viljan att upprätthålla ett omfattande

välfärdssystem, och behovet av innovationer förutsätter snarare immigration. På längre sikt kommer Finland, liksom de flesta andra europeiska länder, att ha stor nytta av immigranter. Det betyder dock inte att man skall bortse från existerande problem, och i synnerhet invandrarnas svårigheter att få jobb. En förbättring av sysselsättningen i immigrantbefolkningen höjer individernas egenvärde, tar udden av den kritiska attityden mot invandare, samt förbättrar balansen i den offentliga och privata ekonomin på både kort och lång sikt.

En lyckad integrationspolitik borde gå hand i hand med en framgångsrik arbetsmarknads- och näringslivspolitik. Att introduktionen i det nya samhället skraddarsys enligt den enskilde immigrantens och det lokala näringslivets behov är härmed viktigt. Detta verkar vår regering också vara medveten om, i och med den nya lagen om invandrades integration som träder i kraft i september 2011. Lagens syfte är att bereda väg för så effektiva modeller som möjligt, vilket innebär att styra nyanlända immigranter direkt in på arbetsmarknaden samt stöda dem som redan befinner sig där. Ifall nyanlända invandrare parallellt med språkundervisning och handledning deltar i yrkesinriktade studier, arbetsförlagd utbildning, eller praktik förbättrar de med högsta sannolikhet sina möjligheter att få arbete. En decentraliserad och arbetsintensiv introduktion av nyanlända immigranter torde härmed gynna hela befolkningen och den finländska ekonomin.

Det finns vissa slående likheter mellan de kommuner i Sverige som har lyckats bäst med integrationen av invandrare och Närpes, som är den kommun i Finland som har det bästa ryktet vad gäller omhändertagande av immigranter. Liksom de rikssvenska kommunerna karaktäriseras Närpes av småföretag, småskalig produktion, en välfungerande arbetsmarknad och ett gott företagsklimat. Eftersom sysselsättningsgraden bland infödda personer på orterna är hög har företagen behov av att anställa invandrare. Kontakten till

beslutsfattare, näringsliv och offentlig förvaltning torde vara närmare och mer direkt än på större orter, vilket gör att inofficiella nätverk hjälper till att få immigranterna ut i arbetslivet. Många av branscherna kännetecknas också av att de inte avkräver tidigare erfarenhet eller goda språkkunskaper för att man skall få tillträde till arbetsmarknaden. En annan gemensam nämnare är att civilsamhället och föreningslivet på orterna tenderar att vara starkt.

Invandringen kan på kort sikt medföra vissa ekonomiska kostnader i form av ett tryck på vårt sociala trygghetssystem. På lång sikt, däremot, finns alla förutsättningar för att en ung invandrarbefolkning stärker den offentliga och privata ekonomins bärkraft genom en bättre fungerande arbetsmarknad och höjd produktivitet.

Maahanmuuton yhteiskuntataloudelliset seuraukset

Suomenkielinen yhteenveto Jan Saarela

Tausta ja tavoite

Kahden viime vuosikymmenen aikana Suomi on muuttunut kansakunnasta, jonka maahanmuutto koostui suurimmaksi osaksi paluumuuttajista, maaksi, joka ottaa vastaan ulkomaiden kansalaisia yhä suuremmissa määrin. Maahanmuuttajien määrä on nykyään yli 200 000 henkilöä tai melkein neljä prosenttia maan väestöstä. Nopea kehitys on todennäköisesti yksi syy hieman myöhään heränneeseen, mutta vilkkaaseen maahanmuuttokeskusteluun. Tämän raportin tarkoituksena on antaa monivivahteinen kuva maahanmuutosta ja sen yhteiskuntataloudellisista seurauksista.

Maahanmuuttajien ikärakenne poikkeaa täysin Suomen väestöstä. Iällisesti maahanmuuttajat koostuvat suurimmaksi osaksi nuorista aikuisista ja lapsista, kun taas kantaväestön keskuudessa hallitsevana ryhmänä ovat suuret sodanjälkeiset ikäluokat. Parantunut kansanterveys ja suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen vaikuttavat eläkkeiden rahoitukseen, hyvinvointipalveluihin ja muihin julkisiin palveluihin. Työelämään suuntautunut maahanmuuttopolitiikka voisi vastata siihen työvoiman puutteeseen, jota esiintyy suomalaisen väestön ikääntymisen seurauksena. Työpe-

räisen maahanmuuton merkitys on käytännössä myös huomattavasti lisääntynyt 1990-luvun alusta lähtien, jolloin maahanmuuton taustalla olivat lähinnä humanitaariset tekijät.

Yli 60 prosenttia Suomen kaikista maahanmuuttajista asuu kaksikielisissä kunnissa tai yksikielisissä ruotsinkielisissä kunnissa, ja asuminen on keskittynyt Helsingin, Espoon, Vantaan ja Turun seuduille. Vain Helsingissä maahanmuuttajien määrä on suurempi kuin kymmenen prosenttia väestöstä. Ryhmänä maahanmuuttajat ovat kuitenkin kaukana työmarkkinoilla menestyjistä. Vuonna 2007 neljäsosa työkykyisessä iässä olevista maahanmuuttajamiehistä oli työvoiman ulkopuolella verrattuna vain runsaaseen kymmeneen prosenttiin suomalaismiehistä. Maahanmuuttajien työttömyysaste oli yli 15 prosenttia, kun taas suomalaisten keskuudessa luku oli vain kuusi. Vain 63 prosenttia maahanmuuttajamiehistä oli työllistettyjä verrattuna suomalaisiin, joiden kohdalla vastaava luku oli 83 prosenttia. Erot ovat vieläkin suurempia naisten keskuudessa. Vajaa kaksi kolmasosaa maahanmuuttajanaaisista oli työmarkkinoiden käytettävissä, heidän työttömyysasteensa oli yli 20 prosenttia, ja vain joka toinen oli työllistetty.

Tulokset

Raportissa keskitytään neljään osittain päällekkäiseen kysymykseen. Ensimmäisessä analysoidaan sitä, miksi maahanmuuttajat ovat taipuvaisia selviytymään työmarkkinoilla yleensä huonommin kuin syntyperäinen väestö. Kokonaisvaltaista selitystä tähän etsitään maahanmuuttajaväestön rakenteesta verrattuna sekä syntyperäiseen väestöön että sen muuttumiseen ajan mittaan. Maahanmuuttajien oleskeluajalla, alkuperämaalla, koulutuksella, kielitaidoilla ja sosiaalisilla verkostoilla on keskeinen merkitys tässä yhteydessä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että maahanmuuttajien integraatio Suomen työmarkkinoille tapahtuu parannetun työllis-

syyden, eikä niinkään parempien palkkojen myötä. Ensisijaisena tavoitteena on siis se, että maahanmuuttajat saisivat nopeasti töitä. Seurauksena huonommasta työllisyystilanteestaan maahanmuuttajataloudet ovat suurempia tulonsiirtojen vastaanottajia kuin taloudet, jotka koostuvat pelkästään suomalaisista. Erot maahanmuuttajaryhmien välillä ovat kuitenkin suuria. Kotitaloudet, joihin kuuluu maahanmuuttajia OECD-maista, nostavat keskimäärin yhtä suuria summia kuin suomalaistaloudet. Muut maahanmuuttajataloudet taas nostavat kaksi kertaa suuremman summan ensimmäisen vuotensa aikana. Ajan myötä parantuvan työllisyyden ansiosta erot syntyperäisiin suomalaisiin vähenevät kuitenkin nopeasti.

Toinen kysymys käsittelee aihetta ”maahanmuuttajat vievät meidän työmme”. Suurin osa akateemisista asiantuntijoista on sitä mieltä, että tällaiset syrjäytysvaikutukset ovat marginaalisia tai jopa olemattomia. Syy tähän on se, että yksittäisen maan tai alueen talouden ei tarvitse sopeutua muuttuneeseen työvoiman tarjontaan ainoastaan palkka- ja työllisyysmuutosten kautta. Maahanmuutto voi aiheuttaa rakenteellisia muutoksia tuotantoprosesseissa, ja työvoiman kysyntä voi sopeutua tarjonnan mukaan. Kouluttamattoman työvoiman maahanmuutto voi johtaa henkilökunnan palkkaamiseen sen sijaan, että tuotantotoiminta siirrettäisiin ulkomaille tai tehtäisiin kalliita sijoituksia automatisointiin. Tämänäyttötyyppisten töiden lisääntyminen voi taas vuorostaan luoda uusia työpaikkoja muille aloille. Lisäksi tulee muistaa, että maahanmuuttajien muodostama työvoima ja syntyperäinen työvoima ovat harvoin täysin toisensa korvaavia. Maahanmuuttajat saavat usein töitä vähän koulutusta vaativilta aloilta, joille on vaikea rekrytoida syntyperäistä työvoimaa.

Kolmas kysymys koskee maahanmuuton vaikutusta julkiseen talouteen. Suomen osalta ei ole tehty yhtään täydellistä laskelmaa tästä aiheesta, mutta muissa maissa tehdyt tutkimukset viittaavat

**Miten esimerkiksi
pääkaupunkiseudun
joukkoliikenne toimisi ilman
maahanmuuttajien
työpanosta?**

siihen, että jos negatiivisia vaikutuksia on olemassa, ne lienevät pieniä tai joissain tapauksissa jopa positiivisia. Maahanmuuttajat ovat usein nuoria aikuisia, jotka synnyttävät tuloja isäntämaassa, kun taas muut ryhmät yleensä aiheuttavat kustannuksia. Vastasaapuneet maahanmuuttajat ja henkilöt, joilla on heikko yhteys työelämään aiheuttavat näin ollen korkeampia kustannuksia kuin maahanmuuttajat, jotka ovat asuneet maassa pidemmän aikaa. Tämänäyttöiset laskelmat perustuvat kuitenkin arvioihin oletetusta paluumuutosta sekä siihen, miten infrastruktuurin, julkisten tuotteiden ja palveluiden menot sekä epäsuorat verot jakautuvat syntyperäisen väestön ja maahanmuuttajien kesken. Ruotsin osalta laskelmat ovat -70 000 ja +30 000 euron välillä, kun on kyse maahanmuuttajan keskimääräisestä nettovaikutuksesta julkiseen talouteen. Jos huomioidaan myös ikään, koulutustasoon ja sukupuoleen liittyvät erot, variaatio on vielä suurempi. Näin ollen yleinen johtopäätös on, että jos maahanmuutolla on negatiivinen vaikutus Suomen julkiseen talouteen, sen täytyy olla vähäinen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei maahanmuuttajilla olisi merkitystä työmarkkinoiden toimintatavoille ja kansantaloudelle ylipäänsä. Miten esimerkiksi pääkaupunkiseudun joukkoliikenne toimisi ilman maahanmuuttajien työpanosta?

On myös puhuttu maahanmuuton mahdollisista positiivisista vaikutuksista maan ulkomaankauppaan. Tämä selittyisi alentuneilla kaupan kustannuksilla, mikä johtuu tiedonkulun lisääntymisestä maiden välillä. Ruotsissa tehty tutkimus osoittaa tämän yhteyden, ja seuraavassa tehdään vastaava empiirinen analyysi Suomen osalta. Tulosten mukaan maahanmuuttajakannan kasvaminen kymmenellä prosentilla lisää Suomen vientiä noin puolella prosentilla ja tuontia runsaalla prosentilla. Nämä arviot ovat huomattavasti matalampia Ruotsiin verrattuna, mutta linjassa useista muista maista saatujen tuloksien kanssa. Kun lukuja tarkastellaan eri yhteyksissä, huomataan, että taloudellinen merkitys ei suinkaan ole olematon.

Ulkomailla syntyneiden määrän lisääntyminen esimerkiksi kymmenellä prosentilla, eli runsaalla 23 000 henkilöllä, lisääisi vientiä 225 miljoonalla eurolla ja tuontia 480 miljoonalla eurolla. Suomeen suuntautuva maahanmuutto voi siten tuoda lisääntyneen ulkomaankaupan kautta merkittäviä epäsuoria etuja kansantaloudelle.

Päätelmät

Maahanmuuton lyhyen aikavälin negatiivisia seurauksia tulee pitää lähinnä marginaalisina, kun on kyse sekä maahanmuuton vaikutuksista syntyperäisten suomalaisten ansiomahdollisuuksiin sekä julkisen talouden kuormittamisesta. Väestön ikääntyminen Suomessa, hiipuva talouskasvu, tahto ylläpitää laajaa hyvinvointijärjestelmää, ja innovaatioiden tarve paremminkin edellyttävät maahanmuuttoa. Pidemmällä tähtäimellä Suomi, kuten useimmat muut Euroopan maat, saavat suurta hyötyä maahanmuuttajista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että olemassa olevat ongelmat tulisi jättää huomioimatta, erityisesti maahanmuuttajien vaikeudet työsaannissa. Maahanmuuttajaväestön työllisyyden parantaminen nostaa yksilöiden itseisarvoa, vähentää kriittistä asennoitumista maahanmuuttajiin sekä parantaa julkisen ja yksityisen talouden tasapainoa niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Onnistuneen maahanmuuttopolitiikan tulisi kulkea käsi kädessä hyvin hoidetun työmarkkina- ja elinkeinopolitiikan kanssa. Siksi on tärkeää, että perehtyminen uuteen yhteiskuntaan räätälöidään yksilökohtaisesti maahanmuuttajan ja paikallisen elinkeinoelämän tarpeiden mukaan. Myös hallituksemme vaikuttaa olevan tietoinen tästä, sillä uusi laki maahanmuuttajien kotouttamisesta astuu voimaan syyskuussa 2011. Lain tarkoituksena on valmistella mahdollisimman tehokkaat mallit, mikä tarkoittaa vastasaapuneiden maahanmuuttajien ohjaamista suoraan työmarkkinoille sekä työmarkkinoilla jo olevien tukemista. Jos vastasaapuneet maahan-

**Onnistuneen
maahanmuuttopolitiikan
tulisi kulkea käsi kädessä
hyvin hoidetun työmarkkina-
ja elinkeinopolitiikan
kanssa.**

muuttajat osallistuvat kielenopetuksen ja ohjauksen ohella myös ammatillisiin opintoihin, ammattiin tähtäävään koulutukseen tai harjoitteluun, he parantavat huomattavasti työnsaantimahdollisuuksiaan. Vastasaapuneiden maahanmuuttajien hajautettu ja työvaltainen perehdytys hyödyttäisi näin ollen koko väestöä sekä Suomen taloutta.

Niiden Ruotsin kuntien, jotka ovat parhaiten onnistuneet maahanmuuttajien kotouttamisessa, sekä Närpiön välillä on havaittavissa muutamia silmiinpistäviä yhtäläisyyksiä. Närpiöllä on maine kuntana, joka huolehtii parhaiten maahanmuuttajista Suomessa. Kuten näille Ruotsin kunnille, myös Närpiölle on tyypillistä yrittäjäjyys, pienimuotoinen tuotanto, hyvin toimivat työmarkkinat ja hyvä yritysilmasto. Koska työllisyysaste syntyperäisten henkilöiden keskuudessa näillä paikkakunnilla on korkea, yrityksillä on tarve palkata maahanmuuttajia. Yhteys päättäjiin, elinkeinoelämään ja julkiseen hallintoon vaikuttaa läheisemmältä ja suoremalta kuin suuremmilla paikkakunnilla, mistä johtuen epäviralliset verkostot auttavat maahanmuuttajien pääsemisessä työelämään. Monille näille aloille on myös tyypillistä, että työmarkkinoille pääsyyn ei vaadita aikaisempaa kokemusta tai hyvää kielitaitoa. Toinen vahva yhteinen tekijä on se, että siviiliyhteiskunta ja yhdistystoiminta ovat yleensä vahvoja.

Maahanmuutto voi lyhyellä aikavälillä aiheuttaa tiettyjä taloudellisia kustannuksia sosiaaliseen turvajärjestelmään kohdistuvien rasiusten muodossa. Pitkällä aikavälillä sitä vastoin on olemassa kaikki edellytykset sille, että nuori maahanmuuttajaväestö vahvistaa julkisen ja yksityisen talouden kantokykyä toimivien työmarkkinoiden ja lisääntyneen tuottavuuden kautta.

Referenser

- Anderson, J. E. (1979). A Theoretical Foundation for the Gravity Equation. *American Economic Review*, **69**, 106–116.
- Angrist, J. D. & Kugler, A. D. (2003). Protective or Counter-productive? Labour Market Institutions and the Effect of Immigration on EU Natives. *Economic Journal*, **113**, 302–331.
- Angrist, J. D. & Krueger, A. B. (1999). Empirical Strategies in Labor Economics. I Ashenfelter, O. C. & Card, D. (red.), *Handbook of Labor Economics*, Volume 3A, 1277–1366. North Holland, Amsterdam.
- Antecol, H., Cobb-Clark, D. & Trejo, S. (2003). Immigration Policy and the Skills of Immigrants to Australia, Canada and the United States. *Journal of Human Resources*, **38**, 193–218.
- Arbetsministeriet (2006). Regeringens invandrapolitiska program. 19 oktober 2006.
- Aydemir, A. & Borjas, G. J. (2007). Cross-country Variation in the Impact of International Migration: Canada, Mexico, and the United States. *Journal of the European Economic Association*, **5**, 663–708.
- Baker, M. & Benjamin, D. (1995). The Receipt of Transfer Payments by Immigrants to Canada. *Journal of Human Resources*, **30**, 650–676.
- Bergstrand, J. H. (1989). The Generalized Gravity Equation, Monopolistic Competition, and the Factor-proportions Theory in International Trade. *Review of Economics and Statistics*, **71**, 143–153.
- Blume, K., Gustafsson, B., Pedersen, P. J. & Verner, M. (2005). A Tale of Two Countries: Poverty among Immigrants in Denmark and Sweden since 1984. I Borjas, G. J. & Crisp, J. (red.), *Poverty, International Migration and Asylum*, 317–340. Palgrave Macmillan, New York.
- Borjas, G. J. (1985). Assimilation, Changes in Cohort Quality, and the Earnings of Immigrants. *Journal of Labor Economics*, **3**, 463–489.
- Borjas, G. J. (1987). Self-selection and the Earnings of Immigrants. *American Economic Review*, **77**, 531–553.
- Borjas, G. J. (1999). Immigration and Welfare Magnets. *Journal of Labor Economics*, **17**, 607–637.
- Borjas, G. J. (1993). Immigration Policy, National Origin, and Immigrant Skills: A Comparison of Canada and the United States. I Card, D. & Freeman, R. B. (red.), *Small Differences that Matter: Labor Markets and Income Maintenance in Canada and the United States*, 21–43. University of Chicago Press, Chicago.
- Borjas, G. J. (2003). The Labor Demand Curve Is Downward Sloping: Reexamining the Impact of Immigration on the Labor Market. *Quarterly Journal of Economics*, **118**, 1335–1374.
- Borjas, G. J. & Bratsberg, B. (1996). Who Leaves? The Outmigration of the Foreign-born. *Review of Economics and Statistics*, **78**, 165–176.

- Borjas, G. J. & Trejo, S. (1991). Immigrant Participation in the Welfare System. *Industrial and Labor Relations Review*, **44**, 195–211.
- Borjas, G. J., Freeman, R. B. & Katz, L. F. (1997). How Much Do Immigration and Trade Affect Labor Market Outcomes?. *Brookings Papers on Economic Activity*, **1**, 1–90.
- Card, D. (1990). The Impact of the Mariel Boatlift on the Miami Labor Market. *Industrial and Labor Relations Review*, **43**, 245–257.
- Card, D. (2009). Immigration and Inequality. *American Economic Review*, **99**, 1–21.
- Carliner, G. (1980). Wages, Earnings and Hours of First, Second, and Third Generation American Males. *Economic Inquiry*, **18**, 87–102.
- Carlson, B. (2010). Somalier i Minneapolis och andra goda historier. I Ådahl, M. (red.), *Lyckad invandring. Tio svenska forskare om hur man når framgångar*, 25–38. FORES, Stockholm.
- Carrington, W. & de Lima, P. (1996). The Impact of the 1970s Repatriates from Africa on the Portuguese Labor Market. *Industrial and Labor Relations Review*, **49**, 330–347.
- Chiswick, B. R. (1978). The Effect of Americanization on the Earnings of Foreign-born Men. *Journal of Political Economy*, **86**, 897–921.
- Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (1992). Language in the Immigrant Labor Market. I Chiswick, B. R. (red.), *Immigration, Language and Ethnicity: Canada and the United States*, 229–296. American Enterprise Institute, Washington.
- Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (1995). The Endogeneity between Language and Earnings: International Analyses. *Journal of Labor Economics*, **13**, 246–288.
- Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (2004). Do Enclaves Matter in Immigrant Adjustment?. *City & Community*, **4**, 5–35.
- Crossley, T., McDonald, J. & Worswick, C. (2001). Immigrant Benefit Receipt Revisited: Sensitivity to the Choice of Survey Years and Model Specification. *Journal of Human Resources*, **36**, 379–397.
- Dunlevy, J. (2006). The Influence of Corruption and Language on the Protrade Effect of Immigrants: Evidence from the American States. *Review of Economics and Statistics*, **88**, 182–186.
- Dustmann, C., Frattini, T. & Halls, C. (2010). Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK. *Fiscal Studies*, **31**, 1–41.
- Edin, P.-A., LaLonde, R. & Åslund, O. (2000). Emigration of Immigrants and Measures of Immigrant Assimilation: Evidence from Sweden. *Swedish Economic Policy Review*, **7**, 163–204.
- Ekberg, J. (1991). Vad hände sedan? En studie av utrikes födda på arbetsmarknaden. Acta Wexionensia, Serie 2, Economy & Politics 3. Högskolan i Växjö, Växjö.
- Ekberg, J. (2010). Ankomststortens betydelse. Om regionala skillnader i invandrares sysselsättning. I Ådahl, M. (red.), *Lyckad invandring. Tio svenska forskare om hur man når framgångar*, 41–58. FORES, Stockholm.
- Friedberg, R. M. (2001). The Impact of Mass Migration on the Israeli Labor Market. *Quarterly Journal of Economics*, **116**, 1373–1408.

- Friedberg, R. M. & Hunt, J. (1995). The Impact of Immigrants on Host Country Wages, Employment and Growth. *Journal of Economic Perspectives*, **9**, 23–44.
- Girma, S. & Yu, Z. (2002). The Link between Immigration and Trade: Evidence from the United Kingdom. *Review of World Economics*, **138**, 115–130.
- Gissler, M., Malin, M., Matveinen, P., Sarvimäki, M. & Kangasharju, A. (2006). Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut. Työpoliittinen tutkimus, Nr 296. Arbetsministeriet, Helsingfors.
- Gould, D. M. (1994). Immigrant Links to the Home Country: Empirical Implications for US Bilateral Trade Flows. *Review of Economics and Statistics*, **76**, 302–316.
- Gustafsson, B. & Österberg, T. (2001). Immigrants and the Public Sector Budget – Accounting Exercises for Sweden. *Journal of Population Economics*, **14**, 689–708.
- Hansen, J. & Lofstrom, M. (2003). Immigrant Assimilation and Welfare Participation: Do Immigrants Assimilate into or out of Welfare?. *Journal of Human Resources*, **38**, 74–98.
- Hatzigeorgiou, A. (2009). Migration och handel – uppmuntrar invandring utrikeshandel?. *Ekonomisk Debatt*, **37**, 23–36.
- Hatzigeorgiou, A. (2010). Hur man lyckas med utrikeshandel – med invandringens hjälp. I Ådahl, M. (red.), *Lyckad invandring. Tio svenska forskare om hur man når framgångar*, 61–79. FORES, Stockholm.
- Head, K. & Ries, J. (1998). Immigration and Trade Creation: Econometric Evidence from Canada. *Canadian Journal of Economics*, **31**, 47–62.
- Helpman, E. & Krugman, P. (1985). *Market Structure and Foreign Trade*. MIT Press, Cambridge MA.
- Herander, M. G. & Saavedra, L. A. (2005). Exports and the Structure of Immigrant-Based Networks: The Role of Geographic Proximity. *Review of Economics and Statistics*, **87**, 323–335.
- HKT (2010). Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2010. Tilastoja, Nr 30. Helsingfors stads faktacentral, Helsingfors.
- Hu, W.-Y. (1998). Elderly Immigrants on Welfare. *Journal of Human Resources*, **33**, 711–741.
- Hunt, J. (1992). The Impact of the 1962 Repatriates from Algeria on the French Labor Market. *Industrial and Labor Relations Review*, **45**, 556–572.
- Hämäläinen, K., Kangasharju, A., Pekkala, S. & Sarvimäki, M. (2005a). 1990-luvun maahanmuuttajien työllisyys, tuloverot ja tulonsiirrot. Työpoliittinen tutkimus, Nr 265. Arbetsministeriet, Helsingfors.
- Hämäläinen, K., Kangasharju, A., Pekkala, S. & Sarvimäki, M. (2005b). Maahanmuuttajien taloudellinen asema Suomessa. *Talous & Yhteiskunta*, **33**, 33–40.
- Inrikesministeriet (2009). Åtgärdsprogram för arbetskraftsinvandring. Inrikesministeriets publikationer, 24/2009.

- Inrikesministeriet (2010). Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 185/2010).
- Johansson, E. (2009). Invandring, utvandring och arbetsmarknadsframgång – lider Finland av brain drain?. *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, **62**, 57–74.
- Jääntti, M. (2009). Väilillisen verotuksen kohtaannon kehityksestä Suomessa 1985–2006. *Talous & Yhteiskunta*, **37**, 35–40.
- Kahanec, M. & Zimmermann, K. F. (2011). High-Skilled Immigration Policy in Europe. I Chiswick, B. R. (red.), *High-Skilled Immigration in a Global Labor Market*. AEI Press, Washington D.C.
- Karvinen, A.-M. (2009). Maahanmuuttajien poismuutto Suomesta. VATT Research Reports, Nr 144. Statens ekonomiska forskningscentral, Helsingfors.
- Karvinen, A.-M. & Sarvimäki, M. (2008). Maahanmuuttajien työttömyyden ja työllistymisen kustannusvaikutukset Helsingin kaupungille. VATT Discussion Papers, Nr 456. Statens ekonomiska forskningscentral, Helsingfors.
- Klinthäll, M. & Urban, S. (2010). Köksingång till den svenska arbetsmarknaden? Om företagande bland personer med utländsk bakgrund. I Ådahl, M. (red.), *Lyckad invandring. Tio svenska forskare om hur man når framgångar*, 99–116. FORES, Stockholm.
- Lee, R. & Miller, T. (2000). Immigration, Social Security, and Broader Fiscal Impacts. *American Economic Review*, **90**, 350–354.
- Nekby, L. (2002). How Long Does It Take to Integrate? Employment Convergence of Natives and Immigrants in Sweden. Working Paper, Nr 185. Fackföreningens Institut för Ekonomisk Forskning, Stockholm.
- Niemelä, H. & Salminen, K. (2006). Den sociala tryggheten i Finland. Folkpensionsanstalten och Pensionskyddscentralen, Helsingfors.
- OECD (2010). *International Migration Outlook: SOPEMI 2010*. OECD Publishing.
- Pekkala, S. (2005). Economic Impacts of Immigration: A Survey. VATT Discussion Papers, Nr 362. Statens ekonomiska forskningscentral, Helsingfors.
- Rooth, D.-O. & Saarela, J. (2007a). Native Language and Immigrant Labour Market Outcomes: An Alternative Approach to Measuring the Returns for Language Skills. *Journal of International Migration and Integration*, **8**, 207–221.
- Rooth, D.-O. & Saarela, J. (2007b). Selection in Migration and Return Migration: Evidence from Micro Data. *Economics Letters*, **94**, 90–95.
- Rosenqvist, F. (2010). *Från nyanländ till nyanställd – så kan flyktingmottagandet bli bättre*. FORES, Stockholm.
- Rönnqvist, S. (2009). Strategies from Below: Vietnamese Refugees, Education, Secondary Moves and Ethnic Networks. I Bevelander, P., Hagström, M. & Rönnqvist, S. (red.), *Resettled and Included? The Employment Integration of Resettled Refugees in Sweden*, 129–157. Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, Malmö University.

- Saarela, J. & Rooth, D.-O. (2006). How Integrated are Finns in the Swedish Labour Market? Outcomes of Free Labour Mobility. *International Migration*, **44**, 119–152.
- Sandelind, C. & Ådahl, M. (2010). Inledning och sammanfattning. I Ådahl, M. (red.), *Lyckad invandring. Tio svenska forskare om hur man når framgångar*, 9–22. FORES, Stockholm.
- Sarvimäki, M. (2005). Maahanmuuttajien työttömyys. I Hämäläinen, K., Taimio, H. & Uusitalo, R. (red.), *Työttömyys – taloustieteellisiä puheenvuoroja*. Edita, Helsingfors.
- Sarvimäki, M. (2010a). Maahanmuuton taloustiede: lyhyt johdatus. *Kansantaloudellinen Aikakauskirja*, **106**, 253–270.
- Sarvimäki, M. (2010b). Assimilation to a Welfare State: Labor Market Performance and Use of Social Benefits by Immigrants to Finland. *Scandinavian Journal of Economics*, förestående.
- Statistikcentralen (2010a). Maahan- ja maastamuttaneet lähtö- ja määrämaan, iän ja sukupuolen mukaan 1987–2009. Hämtad 10 november 2010 från <http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/muutl/muutl.fi.asp>
- Statistikcentralen (2010b). Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan alueittain 1990–2009 laaja alueluokitusryhmittely. Hämtad 10 november 2010 från <http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak.fi.asp>
- Statistikcentralen (2010c). Befolkningen efter boningsort, ålder, kön, språk, sysselsättningsstatus och utbildningsnivå 2007. Ej tillgänglig via nätet.
- Statistikcentralen (2011a). Suomen ennakkoväkiluku joulukuun lopussa 5374499. Hämtad 25 januari 2011 från http://www.stat.fi/til/vamuu/2010/12/vamuu_2010_12_2011-01-20_tie_001.fi.html
- Statistikcentralen (2011b). Väestö pääasiallinen toiminnan, kansalaisuuden, ammattiaseman ja sukupuolen mukaan 2008. Hämtad 14 januari 2011 från <http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/vrm/tyokay/tyokay.fi.asp>
- Statsrådet (2008). Statsrådets redogörelse till riksdagen för genomförandet av integrationslagen. 2 oktober 2008.
- Storesletten, K. (2000). Sustaining Fiscal Policy through Immigration. *Journal of Political Economy*, **108**, 300–323.
- Storesletten, K. (2003). Fiscal Implications of Immigration – A Net Present Value Calculation. *Scandinavian Journal of Economics*, **105**, 487–506.
- Åslund, O. & Rooth, D.-O. (2007). Do When and Where Matter? Initial Labour Market Conditions and Immigrant Earnings. *Economic Journal*, **117**, 422–448.

MAGMA

Magma är en partipolitiskt obunden tankesmedja med uppdrag att identifiera, analysera och bilda opinion kring frågor med relevans för det svenska och tvåspråkigheten i Finland.

Magma genomför utredningar, konsekvensbedömningar, opinionsmätningar och riskanalyser. Utredningarna presenteras utförligt på Magmas webbplats, www.magma.fi.

På Magmas webbplats finns också kolumner, artiklar, pressöversikt och debatt.

KONTAKTUPPGIFTER

Nils Erik Forsgård, chef för Magma

E-post: nilserik.forsgard@magma.fi, telefon 050 338 6963

Olav S Melin, ansvarig för samhälls- och medierelationer

E-post: olav.melin@magma.fi, telefon 040 351 7325

Björn Sundell, ansvarig för samhällsanalys och utredningar

E-post: bjorn.sundell@magma.fi, telefon 050 594 7550

Lia Markelin, koordinator

E-post: lia.markelin@magma.fi, telefon 040 725 1775

Linda Kaseva, assistent

E-post: linda.kaseva@magma.fi, telefon 044 378 5627

Besök gärna www.magma.fi för att få veta mer om tankesmedjan och för att delta i diskussionen.

magma

Invandringens samhällsekonomiska konsekvenser

- med fokus på Svenskfinland

I samhällsdebatten ses invandringen ofta som en börda. Det sägs att invandrarna tar lokalbefolkningens jobb och flyktingarna förorsakar kostnader. Men en debatt som främst fokuserar på problem är inte konstruktiv, och därför vill Magma med denna rapport belysa invandringens samhällsekonomiska konsekvenser ur flera synvinklar.

Med särskild tonvikt på Svenskfinland visar PD Jan Saarela hur Finland lyckats integrera invandrarna på arbetsmarknaden. Saarela analyserar varför invandrare ofta klarar sig sämre i arbetslivet än den infödda befolkningen i Finland och på andra håll. Han behandlar frågan om immigrationens inverkan på den offentliga ekonomin. Utgående från internationella studier analyserar han också invandringens positiva effekter på utrikeshandeln och invandrarnas företagarenägenhet.

Saarelas analys visar att invandringen kan ha stora effekter på samhällsekonomin, men att samhällsnyttan i hög grad beror på invandrarnas utsikter på arbetsmarknaden. Internationella jämförelser pekar på stora skillnader mellan enskilda länders sätt att hantera sysselsättningsfrågan. Saarelas analys lyfter fram olikheter mellan ett urval av kommuner i Finland – i några är sysselsättningsgraden bland invandrarna nästan lika hög som bland den infödda befolkningen, i andra är invandrarnas sysselsättningsläge mycket svagt.

Analysen utmynnar i några rekommendationer gällande utformningen av en lyckad integrationspolitik.

Magma-studie 2 • 2011

ISBN 978-952-5864-19-9

9 789525 864199